

Υγεία, κοινωνική δικαιοσύνη και ελευθερία: Πηγαίνουν μαζί!

Με το τέλος της πρώτης φάσης της καραντίνας για τον κορονοϊό –χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπαίνουμε σε μια περίοδο μείωσης της διάδοσης του ιού – περνάμε σε ένα στάδιο εξίσου περίπλοκο. Μπορεί τα αυστηρά και σχετικά έγκαιρα απαγορευτικά μέτρα της κυβέρνησης να εμπόδισαν μια έκρηξη της πανδημίας, ωστόσο η παντελής έλλειψη υποστήριξης του ΕΣΥ, η περαιτέρω συρρίκνωση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης, η χρήση των λίγων θέσεων και προσωπικού στα νοσοκομεία για την αντιμετώπιση των ασθενών με Covid 19 σε βάρος άλλων πασχόντων από χρόνια νοσήματα, η απουσία προληπτικών ελέγχων σε μαζική κλίμακα κ.ά. δεν αποτελούν παράγοντες αισιοδοξίας.

Σε αυτή τη φάση το ήδη καταπονημένο και επί χρόνια εγκαταλειμμένο δημόσιο σύστημα υγείας μπορεί να άντεξε λόγω του σχετικά μικρού αριθμού εισαγωγών ασθενών από κορονοϊό και κυρίως χάρη στη μάχη του προσωπικού των νοσοκομείων, τούτο όμως δεν αποτελεί εγγύηση για το μέλλον. Και αυτό όχι μόνο επειδή το υπαρκτό ΕΣΥ είναι αδύνατο να αντεπεξέλθει σε μια πιθανή έκρηξη της πανδημίας, αλλά και γιατί είναι βέβαιο ότι θα αντιμετωπίσει όλα τα παλιότερα και πρόσφατα υγειονομικά «χρέη», εκείνα των καρδιοπαθειών, των ψυχικών νόσων και όλων των ασθενειών που συνοδεύουν την καλπάζουσα πτωχοποίηση και κοινωνική περιθωριοποίηση.

Μόνη αποτελεσματική θωράκιση αποτελεί η ουσιαστική ενίσχυση του ΕΣΥ με μαζικές προσλήψεις προσωπικού στις χιλιάδες κενές οργανικές θέσεις, επίταξη του ιδιωτικού τομέα της υγείας για την κάλυψη των άμεσων και μεσοπρόθεσμων ανα-

γκών, ενίσχυση της παραγωγής φαρμάκων και αναλώσιμων και ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας όλου του πληθυσμού αυτής της χώρας – η κρατική αναληγία απέναντι στους/στις φυλακισμένους-ες, στους πρόσφυγες στα κέντρα κράτησης, στους Τσιγγάνους, στους άστεγους, τους τοξικοεξαρτημένους και τους υπερήλικες στα γηροκομεία μόνο οργή προκαλεί.

Προφανώς, η κυβέρνηση δεν θα πράξει τα προαναφερθέντα για τη δημόσια υγεία γιατί είναι μια ακραία νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση, οπότε επιλέγει να διαχειριστεί την υγειονομική κρίση μη θίγοντας το κεφάλαιο πέραν κάποιων από τα απολύτως αναγκαία μέτρα – κατά τα άλλα, εργοστάσια και εργοτάξια που δεν ήταν αναγκαίο συνέχισαν να λειτουργούν, ωράρια επιμηκύνθηκαν αυθαίρετα όπως στα σούπερ μάρκετ, έγιναν αθρόες απολύσεις και δυσμενείς αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις κ.ο.κ. Στη νέα φάση φαίνεται πως η κυβέρνηση εκτός από την εντονότερη ενίσχυση κυρίως του μεγάλου

κεφαλαίου, θα επιδιώξει μια ευρύτερη αναδιάρθρωση σε αυταρχική ολοκληρωτική κατεύθυνση, μετατρέποντας την «υγειονομική καραντίνα» σε «κοινωνική καραντίνα».

Αυτό σημαίνει αφενός την καταστροφή χιλιάδων μικρών επιχειρήσεων, λόγω χρεών και μείωσης της πελατείας, και εκτίναξη των απολύσεων και της ανεργίας, αφετέρου δε, στο κλίμα της «κρατικής πυγμής» και της «κοινωνικής σιωπής», την απογείωση ευθέως αντικοινωνικών μέτρων που ουδεμία σχέση έχουν με την υγειονομική κρίση – τα νομοσχέδια για το περιβάλλον και την εκπαίδευση είναι ενδεικτικά του νεοφιλελεύθερου ολοκληρωτισμού και του δεξιού σκοταδισμού που διακρίνουν την προαναφερθείσα αναδιάρθρωση και θα ακολουθήσουν πολλά ανάλογα. Η κυβέρνηση αντί να προστατεύει την υγεία ως ατομικό και κοινωνικό αγαθό τη χρησιμοποιεί ως εργαλείο για τη συρρίκνωση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ελευθερίας.

Η οικονομική ύφεση κινείται σε πρωτοφανή επίπεδα. Αυτό που συμ-

βαίνει δεν είναι ένα ακόμα κόλπο του καπιταλισμού· πράγματι σοβαρά τμήματά του απειλούνται. Εκείνο όμως που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι πως για μία ακόμα φορά το διεθνές κεφάλαιο και το πολιτικό προσωπικό των κρατών θα προσπαθήσουν να μετατρέψουν τον κίνδυνο σε ευκαιρία, ενισχύοντας τους πλέον δυναμικούς τομείς της «οικονομίας» σε βάρος των πλέον ανίσχυρων και, κυρίως, των «από κάτω». Αυτό το... θεάρεστο έργο, που το έχουμε παρακολουθήσει τόσες φορές μετά από καταστροφές, απαιτεί την ενίσχυση της κρατικής αυθεντίας και της κοινωνικής χειραγώγησης. Απέναντι σε αυτή την επιχείρηση οφείλουμε να αντιτάξουμε κοινωνικά αιτήματα με ευρεία απεύθυνση, όπως το επίδομα ίσο με το βασικό μισθό χωρίς προϋποθέσεις για όσους-ες έχουν βρεθεί ή θα τεθούν εκτός εργασίας, η δωρεάν μετακίνηση στα μέσα μαζικής μεταφοράς, το «κουπόνι δωρεάν αγοράς ειδών πρώτης ανάγκης» για όλα τα τμήματα του πληθυσμού που δεν έχουν πόρους επιβίωσης και βεβαίως η μεγάλη φορολόγηση των πλουσίων.

Προφανώς, για όλα αυτά χρειάζονται αγώνες, αυτοπεποίθηση, δρόμος... Πολύ δύσκολο, αλλά όχι αδύνατο. Η περίοδος της καραντίνας μάς αφήνει και ορισμένες ωραίες παρακαταθήκες: την εκτίναξη της υπόληψης του πληθυσμού στο ΕΣΥ, την ανάδυση ποικίλων μορφών έμπρακτης κοινωνικής αλληλεγγύης, τη διαμόρφωση πνεύματος κοινότητας σε μεγάλη κλίμακα και την εκφορά λόγου, κυρίως στο διαδικτυακό πεδίο, αλλά όχι μόνο, εξωστρεφούς και κατανοητού, που αποτελεί παράδειγμα πολιτικής απεύθυνσης. Προχωράμε λοιπόν με μαχητικότητα και επινοητικότητα...

Στη σκιά της επιδημίας:

Χαλάρωση της καραντίνας, πολιτικός

Από τις 4 Μαΐου ξεκινάει η χαλάρωση της καραντίνας στην οποία ζούμε το τελευταίο δίμηνο· μάλιστα, από τις 22 Μαρτίου στην πιο αυστηρή εκδοχή της με σχεδόν ολική απαγόρευση κυκλοφορίας. Κανονικά θα περίμενε κανείς ότι η αρχή της χαλάρωσης μιας εξαιρετικά δύσκολης συνθήκης όπως η καραντίνα, θα γινόταν δεκτή με αίσθημα ανακούφισης και διάθεση αισιοδοξίας, πόσο μάλλον που ο αριθμός των νεκρών στην Ελλάδα είναι αναλογικά μικρότερος από άλλες χώρες της ευρωζώνης. Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι διαφορετική: Η χαλάρωση της καραντίνας δεν σηματοδοτεί το τέλος της ανησυχίας αλλά τη συνέχιση και εν μέρει το μετασχηματισμό.

Η ανησυχία σχετίζεται, πρώτον, με το πώς θα εξελιχθεί η επιδημία. Το μείζον υγειονομικό ερώτημα αυτή τη στιγμή είναι αν υπό την πίεση της αγοράς η χαλάρωση του lockdown γίνεται βεβαιωμένα και με ανοργάνωτο τρόπο, πράγμα που θα έχει αποτέλεσμα την επανάκαμψη της επιδημίας.

Ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε δήλωσε ότι: «Δεν μπορούμε να εμπιστευθούμε την απόφαση για τη χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων αποκλειστικά στους επιδημιολόγους, αλλά πρέπει να σταθμίσουμε και τις σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές, ψυχολογικές ή άλλες επιπτώσεις. Αν κλείσουμε τα πάντα για δύο χρόνια, οι συνέπειες θα ήταν τρομακτικές». Η δήλωση αυτή, δεδομένης της βαρύνουσας σημασίας που έχει για τα ευρωπαϊκά πολιτικά πράγματα ο πρόεδρος της γερμανικής Βουλής, εύλογα δημιουργεί την εντύπωση ότι σημειώνεται στροφή προς τη λογική της «ανοσίας της αγέλης». Ειδικά για την Ελλάδα, ο φόβος του βεβαιωμένου ανοίγματος συναντά την επίγνωση ότι το ΕΣΥ παραμένει εξαιρετικά αδύναμο.

Η ανησυχία για την οικονομία

Το δεύτερο πεδίο ανησυχίας είναι αυτό της οικονομίας. Το κλείσιμο χιλιάδων επιχειρήσεων, οι δεκάδες χιλιάδες απολύσεις και η διαθεσιμότητα με το επίδομα των 533 ευρώ, από το οποίο μάλιστα έχουν αποκλειστεί χιλιάδες άνθρωποι, διαμορφώνουν ήδη μια πολύ δύσκολη καθημερινότητα για τους εργαζόμενους. Οι προβλέψεις του ΔΝΤ είναι ακόμα πιο ζοφερές: Ύφεση 10%

και ανεργία 22,3%. Ενδεικτικά της γενικευμένης ανησυχίας για τις οικονομικές προοπτικές είναι τα ευρήματα πανελλαδικής δημοσκόπησης της ΚάπαResearch. Το 74% νιώθει αβεβαιότητα για το μέλλον, αυξημένο κατά 27% σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση. Το 53% φοβάται πολύ/αρκετά ότι θα βρεθεί σε οικονομικό αδιέξοδο. Το 70% δεν θα αποδεχόταν προσωπικές θυσίες για την οικονομική κρίση. Το 84% (+43% από την προηγούμενη μέτρηση) θεωρεί ότι η κρίση του κορονοϊού είναι οικονομική, έναντι του 13% (-43%) που θεωρεί ότι είναι κρίση δημόσιας υγείας. Το 77% ανησυχεί πολύ για την ύφεση της ελληνικής οικονομίας.

Ένα αβέβαιο διάγγελμα

Το αίσθημα της αβεβαιότητας αποτυπώθηκε και στο διάγγελμα του πρωθυπουργού για τη χαλάρωση του lockdown. Είναι χαρακτηριστικά όσα είπε ο Μητσοτάκης: «Δεν πρόκειται για τον επίλογο της περιπέτειας, αλλά για μια συνέχεια. Θα το ξαναπώ: Η έξοδος από την καραντίνα θα γίνεται βήμα βήμα. Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει μια πιθανή αναζωπύρωση της απειλής. [...] Το σχέδιό μας για το επόμενο δίμηνο είναι εξαιρετικά αναλυτικό και επεξεργασμένο. Είναι όμως αυτό που δηλώνει η λέξη: σχέδιο. Άρα, θα υπόκειται σε αναθεωρήσεις, ανάλογα με τις εξελίξεις των πραγμάτων και τις οδηγίες των ειδικών. Και μόνο η πειθαρχία του κάθε πολίτη θα είναι αυτή που θα κρίνει την επιτυχία του». Αβεβαιότητα, κίνδυνος και ο καθένας πρέπει να δει τι θα κάνει μόνος του...

Τα πολιτικά συμπεράσματα

Δεν μπορούν να εξαχθούν προς το παρόν ασφαλή πολιτικά συμπεράσματα για το προς τα πού θα κατευθυνθούν οι πολιτικές εξελίξεις. Η κρίση είναι αυτή τη στιγμή εν εξελίξει τόσο στο υγειονομικό όσο και στο οικονομικό πεδίο. Η κοινωνία βρίσκεται υπό την επήρεια του φόβου για την ασθένεια και του αισθήματος εγκλωβισμού από την καραντίνα. Επιπλέον, η οικονομική κρίση δεν έχει βιωθεί πλήρως στην καθημερινότητα. Σε κάθε περίπτωση, όταν μια κοινωνία αισθάνεται υπαρξιακή απειλή, οι συνήθεις πρώτες αντιδράσεις είναι η κυριαρχία της αγωνίας για την επιβίωση, η ενίσχυση της συσπείρωσης γύρω από τον εκάστοτε κυβερνώντα, καθώς και η συρρίκνωση του ενδιαφέροντος για την πολιτική αντιπαράθεση. Να σημειωθεί ακόμα ότι μείζονος σημασίας γεγονότα, όπως η τρέχουσα επιδημία, προκαλούν πολύ μεγάλες αλλαγές στις κοινωνίες, σε κατευθύνσεις που είναι πολλές φορές απρόβλεπτες. Επομένως, τα όποια συμπεράσματα για τις πολιτικές στάσεις και το συσχετισμό δύναμης πρέπει να εξαγονται με πολύ μεγάλη προσοχή. Για την ακρίβεια, θα έπρεπε να μιλάμε για ανίχνευση τάσεων παρά για οριστικά συμπεράσματα.

Ισχυροποίηση της κυβέρνησης

Με όλες τις επιφυλάξεις που πρέπει, όπως είπαμε, να κρατάει κανείς, η κυβέρνηση έχει ισχυροποιηθεί από την

συσχετισμός και πρόωρες εκλογές

Απόψεις

επιδημία. Σε όλες τις δημοσκοπήσεις τα νούμερα αποδοχής των χειρισμών της είναι εξαιρετικά υψηλά. Στη δημοσκόπηση της Κάπα Research, στην οποία ήδη αναφερθήκαμε, το 60% κρίνει ότι είναι θετική η πορεία της χώρας έναντι του 67% στην προηγούμενη έρευνα. Το 76% βρίσκει θετική την αντίδραση της κυβέρνησης στον κορονοϊό έναντι του 82% στην προηγούμενη έρευνα. Το 60% των ερωτηθέντων έχει θετική γνώμη για τον Κυριάκο Μητσοτάκη έναντι 34% για τον Αλέξη Τσίπρα. Στη δε πρόθεση

- Στην απουσία μιας πειστικής αριστερής εναλλακτικής λύσης στο επίπεδο της κομματικής προτίμησης, καθώς και μαζικών κοινωνικών αγώνων.

Οι αλλαγές στις αξίες

Παράλληλα με την ισχυροποίηση της κυβέρνησης, εμφανίζονται αξιοσημείωτες αλλαγές στις αξίες. Αλλαγές που

όμως ο πρωθυπουργός να έχει πάρει μέχρι στιγμής τις αποφάσεις του. Ο Κυρανάκης δήλωσε σχετικά: «Αν τους επόμενους μήνες δούμε ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί το πρόγραμμα που υποσχθήκαμε και υπάρχουν πολύ μεγάλες αλλαγές που χρειάζονται εκ νέου δημοκρατική εντολή. Φυσικά ο κ. Μητσοτάκης θα πρέπει να τη ζητήσει».

Οι πρόωρες εκλογές θα έδιναν την ευκαιρία στον Μητσοτάκη να εκμεταλλευτεί την υψηλή δημοτικότητά του, «καίγοντας» την απλή αναλογική και κερδίζοντας πολιτική

ψήφου (που πρέπει να αντιμετωπίζεται με την πιο μεγάλη επιφύλαξη) προηγείται η ΝΔ με 41,2% έναντι 23% του ΣΥΡΙΖΑ. Η διαφορά φτάνει τις 18,2 μονάδες έναντι 14,3 στην προηγούμενη μέτρηση.

Σπάνια συμβαίνει κυβέρνηση να έχει τόσο μεγάλη αποδοχή. Αυτή η μεγάλη δημοτικότητα της κυβέρνησης οφείλεται:

- Στη συσπείρωση στην εξουσία η οποία, όπως είπαμε, σημειώνεται στις περιόδους όπου μια κοινωνία αισθάνεται ότι απειλείται.
- Στην επιτυχή (μέχρι στιγμής) διαχείριση της πανδημίας σε ό,τι αφορά τον αριθμό των νεκρών.
- Στο σχεδόν ολοκληρωτικό έλεγχο των ΜΜΕ, η μεγάλη πλειονότητα των οποίων λειτουργεί ως κυβερνητική «ντουντούκα».
- Στην αναπόφευκτη σύγκριση που γίνεται, με την (καταστροφική) διαχείριση του ΣΥΡΙΖΑ στο Μάτι.

τις βλέπουμε τόσο στο γενικό κλίμα όσο και στις δημοσκοπήσεις. Ανεβαίνει δηλαδή η αλληλεγγύη ως αξία στις συνειδήσεις των πολιτών. Ίσως ακόμα πιο σημαντικό είναι ότι το ΕΣΥ κερδίζει σε δημοτικότητα και καθίσταται πλειοψηφικό το αίτημα για ενίσχυσή του. Τέλος, είναι περισσότεροι αυτοί που υποστηρίζουν την ανάγκη κρατικής παρέμβασης στην οικονομία. Εν ολίγοις, γενικά το Δημόσιο μοιάζει να ενισχύεται στην κοινωνική συνείδηση, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση.

Οι πρόωρες εκλογές

Στην κεντρική πολιτική σκηνή το μεγάλο ερώτημα αυτή τη στιγμή είναι αν ο Μητσοτάκης θα προχωρήσει σε πρόωρες εκλογές είτε τον Ιούλιο είτε τον Σεπτέμβριο. Το ενδεχόμενο είναι ανοιχτό χωρίς

νομιμοποίηση για την επιβολή μνημονιακών μέτρων. Κινήσεις που κάνει η κυβέρνηση όπως η χορήγηση 20 εκατομμυρίων στα ΜΜΕ, δείχνουν ότι κάνει τη σχετική προπαρασκευή για να μπορέσει να έχει τη δυνατότητα να προχωρήσει σε εκλογές αν το αποφασίσει τελικά. Όμως η ζοφερή οικονομική κατάσταση καθιστά εξαιρετικά δύσκολη την προσφυγή στις κάλπες. Ενδεχόμενες εκλογές θα προκαλέσουν νέο πάγωμα στην αγορά και τη δημόσια διοίκηση. Επιπλέον, οι πρόωρες εκλογές δύσκολα μπορούν να βρουν δικαιολόγηση με γνώμονα το γενικό καλό. Συνιστούν έκφραση πολιτικού κυνισμού και τυχοδιωκτισμού τόσο απροκάλυπτη, που μπορεί να θεωρηθεί πρόκληση και εντέλει να έχει τα αντίθετα αποτελέσματα. Ακόμα λοιπόν και αν ο Μητσοτάκης θέλει κάλπες, είναι ερώτημα αν μπορεί να τις στήσει.

Γιάννης Αλμπάνης

Ιδεολογίες μιας πραγματικά

Το διάγγελμα του πρωθυπουργού θύμισε πως η διαχείριση της πανδημίας δεν γίνεται με εγχειρίδια «καθαρής επιστήμης» στο χέρι. Αντίθετα, από την πρώτη στιγμή μέχρι σήμερα, η διαχείριση αυτή έχει τη σφραγίδα της (κυρίαρχης) ιδεολογίας: Προτεραιότητα της ατομικής στάσης έναντι της πολιτικής αντιμετώπισης παραγόντων κινδύνου για την κοινότητα («η ατομική στάση έγινε συλλογική επιτυχία», «αυξάνεται ο ρόλος της προσωπικής ευθύνης»): μετατροπή της δημόσιας υγείας σε ζήτημα «ασφάλειας» και εθνικής οικονομίας («Η σταδιακή επανεκκίνηση είναι χρέος κάθε υπεύθυνης κυβέρνησης», «η πανδημία χτύπησε όλους, όλοι θα πρέπει να σηκώσουν και τα βάρη των συνεπειών της»): προνοιακός σωβινισμός («προτεραιότητά μου παραμένει η ζωή και η υγεία των Ελλήνων»): νομιμοποίηση της κρατικής πολιτικής, πρώτα στη βάση μιας «θετικής» επιστήμης («κάθε απόφαση να έχει τη σφραγίδα της επιστημονικής γνώσης») – και, τελικά, στο όνομα της αποτελεσματικότητας («απέναντι στην πανδημία ορθώθηκε μια αποτελεσματική Πολιτεία»).

Δεν είναι πρωτόγνωρα αυτά: Οι έκτακτες καταστάσεις δεν εμφανίζονται σε κοινωνικό και πολιτικό κενό, γι' αυτό και δεν αλλάζουν τα πάντα μονομιάς – αντίθετα, πιο συχνά επιταχύνουν και φωτίζουν τάσεις που κυριαρχούσαν ήδη. Από την άλλη, η διαχείριση της πανδημίας και των συνεπειών της δεν είναι παιχνίδι για ένα ρόλο – για το ρόλο του κυρίαρχου, που «αποφασίζει για την κατάσταση έκτακτης ανάγκης». Αντίθετα, η νέα κατάσταση εμπλέκει τις κοινωνίες σε όλο τον κόσμο: Δημιουργεί φόβο αλλά και συνθήκες επαναπολιτικοποίησης. Μπερδεύει τα όρια «επιστημονικού» και «πολιτικού». Ενεργοποιεί διανοούμενους και συνωμοσιολόγους. Βγάζει κάμποσο αυταρχισμό αλλά και θαυμάσιες στιγμές αλληλεγγύης. Αυτό το αντιφατικό ιδεολογικό αποτύπωμα της «έκτακτης κατάστασης» μας ενδιαφέρει, γιατί δείχνει προς ριζικά διαφορετικές πολιτικές δυνατότητες: προς την απογείωση του κρατικού αυταρχισμού (με κορωνίδα, σήμερα, την Ουγγαρία), αλλά και προς την αμφισβήτηση ιερών και οσίων της καπιταλιστικής εξουσίας. Ο σεβασμός που ξανακέρδισε το εθνικό σύστημα και οι επαγγελματίες υγείας στην Ελλάδα, η ένταξη μεταναστών ως γιατρών στα συστήματα υγείας χωρών υποδοχής, η οργάνωση της κοινωνικής αλληλεγγύης στη Χιλή και οι απαλλοτριώσεις σούπερ μάρκετ στον ιταλικό Νότο, όπως και η απόδοση δικαιωμάτων μόνιμων κατοίκων στους πρόσφυγες στην Πορτογαλία, βεβαιώνουν «ρωγμές» στην κυρίαρχη ιδεολογία.

Συνωμοσιολογία και διεθνής πολιτική

Τις έκτακτες καταστάσεις δεν τις ορίζουν πάντα επίδοξοι δικτάτορες. Στις 30 Ιανουαρίου, ο απαξιωμένος εδώ και δεκαετίες από τις ΗΠΑ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε τον COVID-19 «έκτακτη κατάσταση δημόσιας υγείας»: Ο ίδιος ορίζει την κατάσταση αυτή ως «εκδήλωση ή απειλή ασθένειας [που] διακινδυνεύει ουσιαστικά σημαντικό αριθμό θανάτων». Ο πρώτος λόγος φαινόταν να ανήκει στους ειδικούς. Όμως, τις έκτακτες καταστάσεις δεν τις ερμηνεύουν αποκλειστικά επιστήμονες.

Ο Ιταλός συγγραφέας Κάρλο Γκίνσμπουργκ θυμίζει τις φήμες του 14ου αιώνα, ότι οι Εβραίοι, δρώντας στο όνομα του Μουσουλμάνου πρίγκιπα της Γρανάδας, δωροδόκησαν τους λεπρούς να μολύνουν τις δημόσιες βρύσες και πηγάδια ώστε να πεθάνουν οι Χριστιανοί (βλ. Nicolas Guilhot, *Εφημερίδα των Συντακτών*, 12.4.2020). Οι σημερινές ερμηνείες φάνηκαν πιο πλουραλιστικές: Ο κορωνοϊός θεωρήθηκε προϊόν βιοτεχνολογίας, γενετική μετάλλαξη μέσω τεχνολογίας 5G, συνωμοσία μεγάλων φαρμακοβιομηχανιών, κόλπο του Μπιλ Γκέιτς ή του Τζορτζ Σόρος, όπλο της CIA απέναντι στην Κίνα, μηχανορραφία των κυβερνήσεων ΗΠΑ και Βρετανίας για να κερδίσουν από τα εμβόλια.

Όσο παρανοϊκές ή γελοίες κι αν ακούγονται, γιατί τέτοιες είναι, οι απόψεις αυτές έχουν σημασία, άλλοτε γιατί «εκλαϊκεύουν» κυρίαρχες ιδεολογίες και άλλοτε γιατί διαστρεβλώνουν λαϊκές. Στη δεύτερη περίπτωση, η λογική ανησυχία για τη δράση φιλόδημων καπιταλιστών όπως ο Γκέιτς στα της υγείας, μετατρέπεται – με τη δέηση αλάνθαστη μέθοδο «βρες ποιος ωφελείται» –, σε ερμηνεία για την «κατασκευή» του κορωνοϊού. Στην πρώτη περίπτωση, τα σενάρια συνωμοσίας βοηθούν την αμερικανική πολιτική να χρησιμοποιεί μια κρίση δημόσιας υγείας όπως νωρίτερα την κλιματική κρίση, δηλαδή ως όπλο στον εμπορικό και γεωστρατηγικό ανταγωνισμό με την Κίνα. Αφού όλα αυτά είναι «κινέζικος δάκτυλος», γιατί οι ΗΠΑ να συνεργάζονται με την Κίνα στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας – ενώ μπορούν να εκθέτουν τους ανταγωνιστές τους διεθνώς ως μολυσματικούς και να απαλλαγούν από το βάρος της χρηματοδότησης του ΠΟΥ;

Μία, δύο, πολλές κρίσεις

Το πρώτο κρούσμα του ιού στην Ελλάδα συνέπεσε με την άφιξη μερικών χιλιάδων προσφύγων στα ευρωπαϊκά σύνορα στον Έβρο. «Το μεταναστευτικό», δήλωσε ο πρωθυπουργός, «τώρα αποκτά μια νέα διάσταση, καθώς στις ροές προς την

Έκτακτης κατάστασης

Ελλάδα περιλαμβάνονται άνθρωποι από το Ιράν –όπου είχαμε πολλά κρούσματα κορονοϊού– και πολλοί διερχόμενοι από το Αφγανιστάν» (27.2.2020). Η σύνδεση πανδημίας, προσφυγικού και ελληνοτουρκικών –δηλαδή μιας πραγματικής κρίσης δημόσιας υγείας με μια δήθεν προσφυγική κρίση και, τελικά, με τον ελληνοτουρκικό ανταγωνισμό– έγινε μέρος της καθημερινότητας. «Αποδείχθηκε ότι υπήρχε κρίση δημόσιας υγείας όπως υπήρχε και κρίση ασφαλείας», δήλωσε στη Βουλή ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου (26.3.2020), δικαιολογώντας την παράταση της κράτησης των προσφύγων στα υπερπληθή κολαστήρια τύπου Μόριας. Τα ίδια και ο υπουργός Υγείας: «ο Πρωθυπουργός της χώρας έχει κληθεί να αντιμετωπίσει δύο τεράστιες κρίσεις μαζί [...] πέτυχε να ανασχέσει αυτό το κύμα το δήθεν προσφυγικό το οποίο πήγε να περάσει τα σύνορά μας και να αλλάξει τις ισορροπίες» (29.3.2020).

Ατομική ή πολιτική ευθύνη;

Η ουσιαστική εξαίρεση των προσφύγων, αλλά και των κρατουμένων στις φυλακές, από τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης που ίσχυαν στο γενικό πληθυσμό, φωτίζει καλύτερα την εμμονή των κυβερνώντων στην ατομική ευθύνη – αντί για την πολιτική ευθύνη για τους κοινωνικούς προσδιοριστές της υγείας και της ασθένειας. Αν οι επαγγελματίες υγείας ήξεραν (και, δικαίως, φοβούνταν) τις ελλείψεις προσωπικού και ειδικού εξοπλισμού στα νοσοκομεία της χώρας, οι ελλείψεις αυτές έγιναν δύο φορές πιο εφιαλτικές στις φυλακές και τα κέντρα κράτησης. Τι σημαίνει η «ατομική ευθύνη» εκεί, είναι προφανές: Για όποιον δεν μπορεί μόνος του, για όποιον δεν έχει σπίτι για να «μείνει σπίτι», ισχύει η ανοσία της αγέλης – ο σώζων εαυτόν, σωθήτω.

Να ακούμε τους ειδικούς ή τους πολιτικούς;

Η διαχείριση της πανδημίας είναι, υποτίθεται, δουλειά των ειδικών: «ισχυρί-

ζονται ότι τα μέτρα δεν ήταν αναγκαία», κατακεραυνώνει όσους έχουν αντιρρήσεις ο συνταγματολόγος Αντώνης Μανιτάκης. «Και ποιος άλλος νομιμοποιείται να το κρίνει εάν δεν ήταν οι ειδικοί;» (Καθημερινή, 15.4.2020). Στην ίδια εφημερίδα, ο Νίκος Αλιβιζάτος πανηγυρίζει: «η αναβάθμιση των «τεχνοκρατών» έναντι των «εκλεγμένων» δεν ανατρέπει απλώς παραδεδεγμένες αντιλήψεις: συνιστά νίκη του ορθολογισμού και βάζει τους κάθε είδους λαϊκιστές και σαλτιμπάγκους στο περιθώριο» (13.4.2020). Ο ίδιος, όμως, επικρίνει για «απρονοησία» τους εξίσου «τεχνοκράτες» συνταγματολόγους που έθεσαν ζητήματα δημοκρατίας, με αφορμή τις αλληπλληλες Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου και τα δυσανάλογα περιοριστικά μέτρα.

Να ακούμε λοιπόν «τους επιστήμονες», «τους πολιτικούς» – ή τους επιστήμονες που λένε ότι θέλουν να ακούσουν οι κυβερνώντες; Προαναγγέλλοντας το διάγγελμα Μητσοτάκη, ο καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής του ΕΚΠΑ, Γιάννης Τούντας, καθησυχάζει: «Εφόσον δεν υπάρχουν εστίες αναζωπύρωσης, η επιδημία τείνει να σβήσει εντός του Μαΐου» (24.4.2020). «Νομίζω», λύνει νωρίτερα το γρίφο ο Μητσοτάκης, «ότι ασκήθηκα σε πολλά πράγματα: Στο πόσο γρήγορα πρέπει να παίρνει κανείς αποφάσεις χωρίς να έχει πλήρη πληροφόρηση. Στο ότι πρέπει να εμπιστεύεται τους ειδικούς, αλλά στην κρίσιμη στιγμή να βάζει και το δικό του, προσωπικό αποτύπωμα» (Καθημερινή, 19.4.2020).

Ο «μαύρος κύκνος», το θαύμα της αλληλεγγύης και η διαφαινόμενη αναμέτρηση

Ο Λιβανέζος Νασίμ Ταλέμπ ακούστηκε αυτές τις μέρες πολύ για τη θεωρία του «μαύρου κύκνου» που πρότεινε το 2007: Ο COVID-19, υποστηρίζεται, είναι ένα απρόβλεπτο γεγονός –ένας μαύρος κύκνος– που θα αλλάξει τα πάντα στην οικονομία. «Όλοι μαζί το υποστήκαμε, όλοι θα μοιραστούμε τα βάρη». Αλλά η πανδημία δεν εμφανίστηκε σε καπιταλιστικές οικονομίες ανθηρές ή κοινωνίες δικαιοσύνης. Πριν φρενάρει κι άλλο τις επενδύσεις, επιβρα-

δύνει την παραγωγή και καθλώνει τη ζήτηση, ο κορωνοϊός έδειξε πρώτα τη γύμνια των εθνικών συστημάτων υγείας, άφησε εκατομμύρια ανθρώπους στο έλεος μικροεπιδομάτων, φανέρωσε πόσο δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν φαγητό, ασφαλές σπίτι και φροντίδα υγείας – και άφησε άθικτη την κλίση προς τον φασισμό τοπικών «συνοριοφυλάκων», πολιτευτών και κυβερνητικών.

Η εμπειρία αυτή κάνει πολύτιμη την οργάνωση της αλληλεγγύης. Στην εξεγερμένη Χιλή, η Καμπάνια Ο Λαός Φροντίζει το Λαό προτείνει «καραντίνα αυτοδιαχειριζόμενη», ενημερώνοντας, μαζί με τις Επιτροπές Υγείας, και στήνοντας ένα δίκτυο πρόληψης στις λαϊκές γειτονίες: πολιτική δεν είναι μόνο η διαδήλωση. Η γειτονιά του Κουαρτισόλο στη Ρώμη φροντίζει για τη διανομή τροφίμων. Στα δικά μας, η Καμπάνια Κανένας Μόνος, Καμία Μόνη γίνεται παράδειγμα για όλη την Ελλάδα, καταγράφοντας ανάγκες και δουλεύοντας παραδειγματικά στην αντιπληροφόρηση. Στην Πανούκλα του Καμύ, ο γιατρός και αφηγητής Ριέ εξεγειρείται ενάντια στην «τάξη» με μόνη απάντηση την πράξη της αλληλεγγύης. Δεν αρκεί. Είναι, όμως, κεφαλαιώδης, τώρα που φαίνεται πως θα ξανατεθεί το θεμελιώδες ερώτημα «ποιος ποιον;».

Δημοσθένης
Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος

ΑΠΟΨΕΙΣ

Η πανδημία, η ύφεση

Είναι γνωστό πως οι εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών και των συστημικών μίντια για το αύριο της οικονομίας είναι εξαιρετικά αποκλίνουσες. Σε ό, τι αφορά ειδικά την Ελλάδα, από το 5% της JPMorgan έως το 35% του ΟΟΣΑ και με τα πέντε δέκα δεκαπέντε του γνωστού μας κρυφτού (ΔΝΤ -10%, όπως η Societe Generale, Handelsblatt -15%, Unicredit -20%), το πρώτο συμπέρασμα που μπορεί να προκύψει είναι πως δεν ξέρουν τι τους γίνεται. Το δεύτερο, συνδυασμένο με το πρώτο, είναι ότι εδώ δεν έχουμε να κάνουμε, απλώς, με τεχνικές αναλύσεις, αλλά περισσότερο με τοποθετήσεις «τεχνοκρατών» που προετοιμάζουν κατάλληλα πολιτικά αποτελέσματα.

Η δραματοποίηση πραγματικών δεινών βρίσκεται, όπως ξέρουμε καλά πια, στη βάση του Δόγματος του Σοκ, κεντρικής στρατηγικής της παγκόσμιας άρχουσας τάξης προκειμένου να κάνει τα πάντα «ευκαιρίες».

Σημαίνει αυτό πως τα πράγματα δεν είναι και τόσο άσχημα; Κάθε άλλο. Άλλωστε, ήταν οι ριζοσπαστικές αναλύσεις της κρίσης τα τελευταία δώδεκα χρόνια που προειδοποιούσαν πως τα φαινόμενα απαιτούν και ότι η κρίση του 2008 κάθε άλλο παρά έχει ξεπεραστεί.

Όλοι οι δείκτες σχεδόν σημείωναν μια επιδεινούμενη διαρκώς τάση, που ταιριάζει ακριβώς στο χαρακτηρισμό της περιόδου ως LongDepression: Οι επενδύσεις χωρίς την παραμικρή ανάκαμψη, το χρέος –ιδίως το εταιρικό– πολύ αυξημένο σε σχέση με την αρχή της κρίσης, τόσο που π.χ. οι αμερικάνικες επιχειρήσεις να θεωρούνται σε ποσοστό 40% στην κατηγορία των ζόμπι, η Κίνα με ένα ασύλληπτο για τα δεδομένα της χρέος, που έκανε όλο και πιο δύσκολο να αναλάβει εκ νέου το ρόλο της διεθνούς αναπτυξιακής ατμομηχανής, μια νομισματική πολιτική η οποία, αφού υποβοήθησε μια νέα τερατώδη φούσκα, έγινε ουσιαστικά εντελώς ανενεργή πια.

Στην πραγματικότητα και τα συστημικά θινκ τανκ προειδοποιούσαν, από το '18 τουλάχιστον, πως ένα νέο κρισιακό επεισόδιο ήταν προ των πυλών. Έλειπε μόνο η ακίδα για την εκκίνηση της νέας κατηφόρας. Μπορεί να ήταν μια κατάρρευση των αναδυόμενων, ένας εκτεταμένος εμπορικός πόλεμος, κάποιο απρόβλεπτο πολιτικό γεγονός. Αποδείχτηκε πως ήταν ο COVID -19.

Έχει σημασία να γίνει κατανοητό πως η θεωρία του «μαύρου κύκνου», απολογητική του συστήματος προφανώς, είναι ανυπόστατη. Όταν ξέρεις –όλα τα στοιχεία το δείχνουν ανάγλυφα– πως η νέα καταβύθιση είναι προ των πυλών, οι μαύροι κύκνοι είναι, απλώς, πράσινα άλογα: Πάντοτε οι μεγάλες καπιταλιστικές κρίσεις προκαλούνται από κάτι «απρόβλεπτο» στη συγκεκριμένη συγκυρία –οι αιτίες τους, ωστόσο, είναι, εν πολλοίς, ανεξάρτητες και καθόλου απρόβλεπτες.

Να ξαναθυμηθούμε την αλφαβήτα που μας παραδίδει η ιστορική εμπειρία αναφορικά με τις καπιταλιστικές κρίσεις: Η υπέρβασή τους, πάντοτε, συνδυάζει δύο στοιχεία, την επίθεση στον κόσμο της εργασίας για αύξηση της εκμετάλλευσης και την εκτεταμένη καταστροφή, πολλές φορές και φυσική, κεφαλαίου που δεν μπορεί να αξιοποιηθεί με αποδεκτούς συστημικά όρους. Με δυο λόγια, η υπέρβαση της καπιταλιστικής κρίσης σημαίνει αποκατάσταση της «υγιούς» κερδοφορίας.

Για να το συνδέσουμε με τα σημερινά, ως αποδεχτούμε την πρόβλεψη του ΔΝΤ για ύφεση στην Ελλάδα της τάξης του 10% το 2020 και ανάκαμψη 5% από το 2021 και τα επόμενα χρόνια. Αν είναι έτσι, κάποιος μπορεί να πει εύλογα: και λοιπόν; Θα το αναπληρώσουμε εύκολα αρκεί να περισώσουμε τον κόσμο σήμερα. Ο λόγος που αυτό δεν είναι καθόλου εύλογο δεν είναι τα «μεγέθη», αλλά τα συμφέροντα. Γιατί τα μεγέθη αποτυπώνουν και προδιαγράφουν ταξικές βλέψεις – δεν πρόκειται για «επιστημονικά δεδομένα», αξιολογικά ουδέτερα. Μια δημοκρατική και σχεδιασμένη οικονομία θα μπορούσε εύκολα να ανταποκριθεί – η σημερινή «πανικοβάλλεται» λόγω του μηχανισμού κινήτρων που την καθοδηγούν.

Ειδικά στις σημερινές συνθήκες, το πρόβλημα δεν είναι «το κακό που μας βρήκε», αλλά αυτό που προσφυώς έχει ονομαστεί νεκροφιλελευθερισμός και το οποίο, για να δώσω ένα δικό μας άμεσο παράδειγμα, κάνει την τρόικα να απαγορεύει τη διατήρηση της πενιχρής έστω νομοθεσίας για την προστασία της πρώτης κατοικίας, ακόμη και μέσα στην καρδιά μιας πανδημίας.

Θα μπορούσε, όμως, να είναι αλλιώς; Θα μπορούσε, πράγματι, όπως πολλοί νομίζουν και υποστηρίζουν, ιδίως όσοι

φιλοδοξούν «να σώσουν τον καπιταλισμό από τον ίδιο του τον εαυτό», να υπάρξει ένας νέος κοινωνικός κείσινισμός, μια επανάληψη της μεταπολεμικής σοσιαλδημοκρατικής συναίνεσης;

Νομίζω πως όχι. Ενώ είναι προφανές πως τα κράτη θα τα δώσουν και πάλι όλα, η πρόβλεψη είναι ότι ο λογαριασμός θα έρθει αναγκαστικά. Ως γνωστόν, άλλωστε, για τα νεοκλασικά οικονομικά «δεν υπάρχει δωρεάν γεύμα», εκτός κι αν είσαι συστημική τράπεζα ή κάτι εξίσου σημαντικό.

Και νομίζω πως η απάντηση είναι αρνητική γιατί μια πραγματικά σοσιαλδημοκρατική επιστροφή θα απαιτούσε μείζονες μετασχηματισμούς, σχεδόν επαναστατικού, για τα σημερινά δεδομένα, χαρακτήρα. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχουν οι αντικειμενικοί κοινωνικοί και πολιτικοί όροι. Αρκεί να σημειώσουμε πως η μεταπολεμική συστημική διευθέτηση βασίστηκε πάνω σε ένα εκκαθαρισμένο –ισοπεδωμένο, καλύτερα– οικονομικό έδαφος, μετά την τεράστια καταστροφή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ, την ίδια στιγμή, η προηγηθείσα ρωσική επανάσταση και η σύστοιχη «κατάσταση των πνευμάτων» μετά την ανθρωποσφαγή έκανε τα πράγματα εξαιρετικά επισφαλή για τον καπιταλισμό, τουλάχιστον στην Ευρώπη.

Για να γίνει σαφές, αν ο ευρωπαϊκός κοινοτικός προϋπολογισμός γινόταν από 1% (!) 20%, τότε η διαχείριση της κρίσης στην ΕΕ θα ήταν εφικτή χωρίς μεγάλες απώλειες,

και η Αριστερά

σε συνδυασμό πάντα με:

- δημόσια ιδιοκτησία τραπεζών και στρατηγικών επιχειρήσεων,
- μαζικές δημόσιες επενδύσεις,
- δημοκρατικό «κεντρικό» σχεδιασμό των επενδύσεων.

Σε σχέση με το τελευταίο, να θυμίσω ότι ο Κέινς, ήδη στη δεκαετία του '30, θεωρούσε πως μόνο ένας τρόπος υπάρχει για να αντιμετωπιστεί η αναγκαιότητα επαναλαμβανόμενης – σε όλο και μεγαλύτερα μεγέθη – καταστροφής κεφαλαίου, δηλαδή παραγωγικών μέσων, των οποίων η καταστροφή δεν δικαιολογείται από κοινωνική άποψη (από την άποψη των αξιών χρήσης, δηλαδή, από την άποψη της κάλυψης των κοινωνικών αναγκών). Και ο τρόπος αυτός είναι η πλήρης σχεδόν «κοινωνικοποίηση των επενδύσεων» – στο σημερινό κόσμο με κατανομή δημόσιων/ιδιωτικών επενδύσεων της τάξης του 1 προς 5, θα απαιτούνταν, για την υλοποίηση της κείνσιανής άποψης, τουλάχιστον η αναστροφή της αναλογίας, με τις δημόσιες επενδύσεις να υπερβαίνουν το 15% του ΑΕΠ.

Επειδή, λοιπόν, «αυτά δεν γίνονται», οι λύσεις που προτείνονται «θεσμικά» είναι τα γνωστά «πακέτα». Έτσι η ΕΚΤ, διά της Λανγκάρντ, αφού αρχικά θεώρησε πως δεν τρέχει και τίποτε σπουδαίο, μόλις αντιλήφθηκε με την εξέλιξη των σπρεντς ότι κινδυνεύουν άμεσα οι συστημικές τράπεζες, με πρώτες την DeutscheBank και την PNBParibas, που είναι εξαιρετικά εκτεθειμένες λόγω των παραγώγων, έριξε προθύμως 750 δισ. ποσοτική χαλάρωση (που θα φτάσει και το 1.5 τρισ. στη συνέχεια).

Δεδομένης της σκανδαλώδους ανεπάρκειας αυτών των πολιτικών, ιδίως για τον ευρωπαϊκό Νότο, αντιπροτείνονται η αμοιβαιοποίηση των χρεών μέσω της έκδοσης ευρωομολόγων (πρωτοβουλία των 9) και, ακόμη καλύτερα, η μεγάλη εκτύπωση χρήματος αδιαφορώντας για τον πληθωρισμό (από τους αριστερούς οπαδούς της νέας νομισματικής θεωρίας μέχρι και τους FinancialTimes). Σε μια ενδιάμεση πρόταση – μεταξύ των «πακέτων» και των παραπάνω «ριζοσπαστικών» – η ισπανική κυβέρνηση προτείνει έκδοση διηνεκών ομολόγων 1.5 τρισ. έτσι ώστε να μην αυξάνεται το δημόσιο χρέος.

Από τη σημερινή θέση, στις 25 Απριλίου,

φαίνεται πως μόνο τα «πακέτα» θα μείνουν στο τραπέζι και, επομένως, η ύφεση θα είναι πολύ μεγάλη και, ουσιαστικά, αναπληρωτική – στο μέτρο ιδίως που επανέλθει κατάσταση lockdown.

Για το ανταγωνιστικό κίνημα και την Αριστερά, είναι προφανές πως η πρότασή τους δεν μπορεί παρά να ξεκινά στρατηγικά από «αυτά που δεν γίνονται», όπως διατυπώθηκαν παραπάνω. Ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός δεν είναι απλώς επίκαιρος, αλλά η μόνη ρεαλιστική προοπτική μπροστά

σε μια συνθήκη που προδιαγράφει συστημικά αδιέξοδα τεράστιας κλίμακας, πρωτοφανείς υγειονομικές διακινδυνεύσεις, κλιματική κρίση πλανητικής κλίμακας, διατροφική κρίση, μεταξύ άλλων.

Μεταβατικά:

- Ξεκινώντας με τη μεγάλη ενίσχυση των Δημοσίων Συστημάτων Υγείας και την καθολική πρόσβαση, την πρόσληψη προσωπικού για τον έλεγχο και τη δράση ενάντια στην πανδημία, τη διασφάλιση επάρκειας σε φάρμακα, εξοπλισμό και τρόφιμα, τη σχεδιασμένη στήριξη της αγροτικής παραγωγής, μια μεγάλη πολιτική πρωτοβουλία ενάντια στην ανεργία μέσα από δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές μαζί με μείωση των ωρών εργασίας, τη φορολογική αναδιανομή με μεγάλη επιβάρυνση των εύπορων – όχι μόνο του «μεγάλου κεφαλαίου» – στρωμάτων,

την επίθεση στον πολλαπλώς εμφανιζόμενο νέο μαυραγοριτισμό, την αδιάλλακτη υπεράσπιση και ενίσχυση των κοινωνικών, πολιτικών και εργασιακών δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών και την άνευ όρων διασφάλιση της ισοτιμίας μεταναστών και προσφύγων,

- περνώντας σε ένα πρόγραμμα καθολικής εθνικοποίησης του κλάδου της υγείας, κοινωνικοποίησης των φαρμακευτικών εταιριών, σχεδιασμού που αλλάζει την κατανομή των πόρων με γνώμονα την ικανοποίηση των βασικών

κοινωνικών αναγκών και παρέχει δωρεάν όλες τις θεμελιώδεις υπηρεσίες, δημιουργίας ενός μαζικού υγειονομικού μηχανισμού προσωπικού και εξοπλισμών, κοινωνικοποίησης του τραπεζικού συστήματος, διαγραφής του χρέους σε μεγάλη κλίμακα και

- καταλήγοντας σε μια πρόταση ριζικού κοινωνικού μετασχηματισμού, του οποίου η επικαιρότητα και η αναγκαιότητα ενισχύονται με το χρόνο, μ' όλο που η πολιτική Αριστερά εμφανίζεται ακόμη εξαιρετικά κατώτερη των περιστάσεων.

Να πληρώσουν τώρα οι πλούσιοι, λέει στις έρευνες γνώμης στην Ελλάδα πάνω από το 70% των ερωτώμενων, την ίδια στιγμή που στις ΗΠΑ η πλειοψηφία των νέων θεωρεί «καλή ιδέα το σοσιαλισμό».

Μια συντεταγμένη κινητοποίηση της όλης ανταγωνιστικής Αριστεράς έχει, λοιπόν, έρεισμα. Ας το αξιοποιήσουμε.

Χρήστος Λάσκος

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αντιθέσεις και συνθέσεις:

Πανδημία, δημόσια υγεία,

Η σύγχρονη πανδημία του κορονοϊού έχει, αναμενόμενα, κοινά χαρακτηριστικά με τις πανδημίες που έχουν γραφτεί με ισχυρό αποτύπωμα στην ιστορική μνήμη και αναδεικνύει αντίστοιχα ερωτήματα –ιδεολογικοπολιτικά, επιστημονικά, επιχειρησιακά– στην πορεία διαχείρισης και αντιμετώπισής της.

Ο άγνωστος παράγοντας, που έρχεται από «μακριά», από «αλλού», από «άλλους» και μας απειλεί, αναδεικνύεται σε πεδίο δόξης λαμπρό για άπειρες θεωρίες συνωμοσιολογίας, για θρησκοληπτικά παραληρήματα και για την άνετη κυριαρχία της ατομικιστικής προσέγγισης - ευθύνης για την προστασία απέναντι στον ξένο, το μετανάστη, τον άλλον, ακόμη και το γείτονα και συγγενή. Η στιγματοποίηση των νοσούντων, των υπόπτων ακόμη και των ευάλωτων ομάδων αλλά και όσων δεν τηρούν με ευλάβεια τα μέτρα προστασίας είναι, όπως πάντα, ο πιο εύκολος και άμεσος δρόμος για να βρούμε τον ένοχο των δεινών μας, για να σχηματοποιήσουμε την απόδοση ευθυνών για «αυτό το κακό που μας βρήκε».

Αντίστοιχα, στο πολιτικό επίπεδο η κατάσταση έκτακτης ανάγκης διευρύνει την ηγεμονία της κεντρικής εξουσίας και της δίνει τη δυνατότητα, ακυρώνοντας τις όποιες δημοκρατικές διαδικασίες, να ξετυλίγει το καταστροφικό πρόγραμμα της (πρόσφατα παραδείγματα τα νομοσχέδια για την καταστροφή του περιβάλλοντος και την επιστροφή της σχολικής εκπαίδευσης στον Μεσαίωνα).

Παράλληλα, εμποδώνεται ένα κλίμα αυτονόητης αποδοχής σε μέτρα καταστολής «για το κοινό καλό», ευκαιρία που σίγουρα θα χρησιμοποιηθεί στο άμεσο μέλλον. Το ιδιαίτερο στοιχείο εδώ είναι ότι τα μέτρα καταστολής αποφασίζονται και επιβάλλονται ως μέτρα δημόσιας υγείας στηριζόμενα σε επιστημονικές αναλύσεις της εξέλιξης της πανδημίας. Με άλλα λόγια, η επιστημονική ανάλυση με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας επιβάλλει τη λήψη κατασταλτικών μέτρων. Αυτή η επιφανειακά παράδοξη σχέση έχει καταγραφεί στην Ιστορία με την αποδοχή του κατασταλτικού ρόλου της δημόσιας υγείας. Πριν μάλιστα αναδυθεί ο όρος Δημόσια Υγεία κυριαρχούσε ο όρος «Ιατρική Αστυνομία» για την περιγραφή ενός σώματος

που ήταν υπεύθυνο να στηριζει τη δημόσια υγεία με μέτρα καταστολής και ελέγχου. Ιστορικό αποτύπωμα αυτής της προσέγγισης σήμερα είναι η στρατιωτική δομή και θεσμική ταυτότητα του Κέντρου Ελέγχου Νοσημάτων (CDC) στις ΗΠΑ, του οποίου όμως η σύγχρονη διεθνής φήμη και επιστημονική εγκυρότητα δεν επέτρεψε τον Τραμπ, τις πρώτες μέρες που ανέλαβε, από το να μειώσει πάνω από 50% τον προϋπολογισμό του, γεγονός που έπαιξε μάλλον καθοριστικό ρόλο στην αντιφατική και κακοσχεδιασμένη αντιμετώπιση της πανδημίας στη χώρα αυτή.

Η σύγχρονη δημόσια υγεία, στηριζόμενη στα αναλυτικά εργαλεία της επιδημιολογίας, οφείλει να επιτηρεί, καταγράφει, αναλύει τη δυναμική της επιδημίας και να προτείνει με επιστημονική τεκμηρίωση αντίστοιχα μέτρα με στόχο τη μείωση του ρυθμού διασποράς του ιού στον πληθυσμό. Έτσι βρισκόμαστε σήμερα στην ανάγκη να διερευνούμε συνεχώς αν τα μέτρα κοινω-

νικού περιορισμού έχουν κατά κύριο λόγο πολιτικά κίνητρα ή αν αυτά συμπίπτουν με επιστημονικά τεκμηριωμένη προσέγγιση για την πρόληψη της ανεξέλεγκτης διασποράς του ιού.

Η πορεία της πανδημίας μέχρι σήμερα δείχνει ότι αυτή έθιξε αρχικά τις χώρες του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού και ο ρυθμός εξάπλωσής της σχετίστηκε με τις εντατικές οικονομικές σχέσεις της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Η ταχύτατη διασπορά του ιού αποδόμησε εθνικιστικές και ρατσιστικές ερμηνείες αλλά, παρά τα πρώτα κρούσματα επιφανών πολιτικών και επιχειρηματιών, επιβεβαιώνει ότι και στην περίπτωση αυτή η νόσηση και ο θάνατος έχουν ταξικό πρόσημο. Οι εργαζόμενοι που χρησιμοποιούν αναγκαστικά τα μέσα μαζικής μεταφοράς, που δουλεύουν σε συνθήκες υπερπληθυσμού χωρίς μέτρα υγιεινής και ασφάλειας, όπως και οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, εκτίθενται καθημερινά σε συνθήκες που ευνοούν τη μετάδοση του ιού.

καταστολή και κίνημα

Στην ελληνική πραγματικότητα η εφαρμοζόμενη πολιτική αποδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης του ΕΣΥ, συνέπεια δέκα χρόνων συνεχούς λιτότητας, σε συνδυασμό με την ουσιαστική ανυπαρξία δομών επιτήρησης της δημόσιας υγείας, επέβαλλαν την αυτονόγητη υιοθέτηση των μέτρων περιορισμού τα οποία, μαζί με την περιφερειακή θέση της χώρας στην καπιταλιστική ανάπτυξη οδήγησαν στον προσωρινό έλεγχο της επιδημίας. Και τα μέτρα αυτά έχουν βεβαίως ταξικό πρόσημο τόσο όσον αφορά τις ανισότητες των συνθηκών διαβίωσης όσο και τη μαζική ανεργία και φτώχεια που αυτά προκάλεσαν, δεδομένου ότι δεν πάρθηκαν γενναία μέτρα για την οικονομική και κοινωνική στήριξη του θιγόμενου πληθυσμού.

Σήμερα βρισκόμαστε στην ιδιαίτερη φάση, όπου με πίεση της αγοράς αλλά και της κοινωνικής «κούρασης» αρχίζει η αποκλιμάκωση των μέτρων, η οποία είναι δεδομένο ότι θα οδηγήσει σε αύξηση κρουσμάτων, νοσηλείων ΜΕΘ και θανάτων.

Η συνεχιζόμενη απουσία πολιτικών στρατηγικής στήριξης του ΕΣΥ (με μόνιμο προσωπικό, μέτρα προστασίας και υποδομές) και η επίσης στρατηγική αδυναμία επιδημιολογικής επιτήρησης της επιδημίας μόνο ανησυχία μπορούν να προκαλέσουν για τις εξελίξεις την επόμενη περίοδο.

Με την έννοια αυτή, η συνεπής τήρηση των κανόνων της απόστασης και του πλυσίματος των χεριών είναι, δυστυχώς, ακόμη και σήμερα κίνηση συλλογικής άμυνας και αλληλεγγύης απέναντι στις υγειονομικές και κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της επιδημίας.

Αυτό δεν σημαίνει βέβαια υποστολή της σημαίας του κινήματος. Αντίθετα, και ξεπερνώντας τη συμβολική ανάγκη μαζικών συγκεντρώσεων, είναι απαραίτητη η συνεχής και πολύμορφη κινηματική διεκδίκηση της υποστήριξης των δημόσιων δομών υγείας, της προστασίας των όρων εργασίας που ήδη έχουν καταστροφικά απορρυθμιστεί, της υπεράσπισης κοινωνικών

δικαιωμάτων με επίκεντρο τους υπό εγκλεισμό πληθυσμούς (φυλακές και μετανάστες).

Παράλληλα η πανδημία ανέδειξε και τις αντιφάσεις και τα όρια του καπιταλιστικού συστήματος. Η ανανέωση της εμπιστοσύνης στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας, η πιθανά καθοριστική συμβολή στην εμφάνιση των νέων ιών του εντατικοποιημένου αγροτοβιομηχανικού διατροφικού συμπλέγματος και η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, η υπερκατανάλωση και η διεύρυνση της κερδοσκοπίας και ως εκ τούτου και των κοινωνικών ανισοτήτων είναι μερικά παραδείγματα που η πανδημία δίνει τη δυνατότητα στρατηγικής αντικαπιταλιστικής απάντησης. Η κοινωνική αλληλεγγύη και η συλλογική δυναμική που αναδείχθηκαν αυτή την περίοδο αποτελούν εγγύηση για τη συνέχεια των αγώνων μας.

Αλέξης Μπένος

COVID19

ΕΣΥ κι εμείς την εποχή της πανδημίας

Ποιος θα το φανταζόταν άραγε ότι ένας ιός από τα βάθη της Ανατολής θα κατάφερνε τόσο γρήγορα και αιφνιδιαστικά να ανατρέψει την καθημερινότητα, τις βεβαιότητες, τη νοοτροπία τόσων εκατομμυρίων ανθρώπων... Χρειάστηκαν 90 μέρες για να φτάσουν οι νεκροί τους 100.000 και μόλις 16 για να διπλασιαστούν – σήμερα τα θύματα του covid19 ξεπέρασαν τις 200.000! Την προπαγάνδα των τελευταίων δεκαετιών για το «χέρι της

ρεπό) έμεινε με τρόπο να παρακολουθεί τι γίνεται στις γειτονικές χώρες, γνωρίζοντας «από μέσα» ότι αν συνέβαινε αυτή η συσσώρευση περιστατικών στα ελληνικά νοσοκομεία θα θρηνούσαμε εκατόμβες θυμάτων. Έτσι, αντέδρασε χονδρικά με τρεις τρόπους: Υπήρξε εκείνη η μερίδα που άμεσα επικαλέστηκε ότι ανήκει στις ευάλωτες ομάδες και ζήτησε ειδική άδεια για να φύγει από την εργασία, η άλλη που χωρίς καμία δικαιολογία αρνήθηκε να συμμετάσχει στη διαχείριση ασθενών (όχι

φωνή δεν ακούγεται καθαρά λόγω της διπλής μάσκας, όλα αυτά είναι πρωτόγνωρα. Το ανθρώπινο άγγιγμα έχει απαγορευτεί κι αυτό είναι τελείως απόκοσμο, αν το συνδυάσεις δε με όλο το βομβαρδισμό κακών μηνυμάτων από τις καθημερινές ειδήσεις, φαντάζεται κανείς το τι βιώνει ο άρρωστος που το κυρίαρχο σύμπτωμά του είναι η δύσπνοια, δηλαδή το αίσθημα να μη χορταίνει τον αέρα που αναπνέει (κάτι βαθιά ριζικό). Ταυτόχρονα, οι θεράποντες σε αυτή τη δεινή συνθήκη νιώθουν φοβερό στρες, έχοντας την ευθύνη ασθενών που δεν μπορούν να είναι συνεχώς πλάι τους για να τους επανεκτιμούν και να αναπροσαρμόζουν τη θεραπεία, γιατί πρέπει να υπολογίζουν καθημερινά ποιοι και πόσες φορές θα βάλουν τις στολές, μια που δεν φτάνουν για όλους. Αν προσθέσεις και τα νέα θανάτων των υγειονομικών παγκόσμια, καταλαβαίνεις τι ψυχικό φορτίο αναδύεται σε κάθε βάρδια. Όλα αυτά μαζί με τη βαθιά επίγνωση που έχουμε ότι θα ζήσουμε έτσι – με υφέσεις και εξάρσεις – τουλάχιστον για τα δύο επόμενα χρόνια, δημιουργούν καταστάσεις για γερά νεύρα.

Είναι προς τιμήν του νοσοκομειακού ιατρικού συνδικαλιστικού κινήματος ότι παρά όλο που χάσαμε το 40% των αποδοχών μας από την εφαρμογή των μνημονίων, δεν βάλαμε ποτέ αίτημα για αύξηση μισθών, αλλά μόνο για επείγουσες προσλήψεις, ώστε το νέο προσωπικό που θα έρθει, να προλάβει να εκπαιδευτεί στοιχειωδώς για τον επόμενο χειμώνα, που προβλέπεται υγειονομικά βαρύν. Οι κλίνες των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας όντως αυξήθηκαν μετά από χορηγίες, αλλά έχουν ένα ελάττωμα: Δεν λειτουργούν αυτόματα, χρειάζονται προσωπικό εκπαιδευμένο και έμπειρο και δυστυχώς αυτό δεν έχει ακόμα προσληφθεί.

Κλείνω με την ευχή που μας έκαναν τα παιδάκια της Γ' τάξης του δημοτικού σχολείου Κύθνου, που μας έστειλαν ένα δέμα με 15 γράμματα και ζωγραφιές. «Αγαπητέ γιατρέ, αγαπητή νοσοκόμα, εύχομαι να φύγει ο ιός, να 'ρθει το καλοκαίρι!»

Χριστίνα Κυδώνα

Παθολόγος-Εντατικολόγος
(αποσπασμένη στο κέντρο αναφοράς covid19 ΑΧΕΠΑ Θεσσαλονίκης)

αγοράς που τα ρυθμίζει όλα αυτόματα», τη συστηματική συκοφάντηση του δημόσιου τομέα και τη σταδιακή πώληση των δημόσιων αγαθών (συμπεριλαμβανομένης της υγείας), τα πήρε όλα το κύμα της πανδημίας και τα ξέβρασε στο μπαλκόνι κάθε σπιτιού που περίμενε εναγωνίως λύση από το δημόσιο σύστημα. Οι ιδιωτικές κλινικές στην Ελλάδα σταμάτησαν την εισαγωγή αρρώστων, οι περισσότεροι ιδιώτες γιατροί περίμεναν να περάσει η μπόρα απομονωμένοι στα σπίτια ή στα εξοχικά τους και ολόκληρες ιατρικές ειδικότητες έμειναν παροπλισμένες. Όλα ανατέθηκαν αυτόνοτα στο ΕΣΥ, ένα γερασμένο όμως Εθνικό Σύστημα Υγείας, κουρασμένο και με πολλές ελλείψεις σε προσωπικό και υποδομές, κληρονομιά μιας δεκαετίας σκληρών μνημονιακών πολιτικών.

Το πρώτο μέτρο που έλαβε η κυβέρνηση ήταν η αναστολή όλων των αδειών των εργαζομένων στις δομές υγείας και το προσωπικό (με εκατοντάδες οφειλόμενα

μόνο των θετικών κρουσμάτων ή των ύποπτων αλλά και των υπολοίπων) κι εδώ κατά βάση ανήκουν κάποιοι πανεπιστημιακοί «δάσκαλοι» και η τρίτη και πολυπληθέστερη ομάδα που οργανώθηκε πίσω από ένα σχέδιο μάχης για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Αυτή η τελευταία ομάδα επέδειξε επαγγελματισμό, αυταπάρνηση και αλληλεγγύη μέσα σε συνθήκες σκληρών ωραρίων, ελλιπέστατων ατομικών μέσων προστασίας και γενικευμένου φόβου που φώλιαζε και στις καρδιές των επιφανειακά σκληροτράχηλων. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι αυτή η νέα συνθήκη είναι «τρομοκρατική» και για τους ασθενείς αλλά και για τους θεράποντες. Η απαγόρευση επισκεπτηρίου, οι συνθήκες απομόνωσης και αποστείρωσης, το γεγονός ότι ο άρρωστος δεν ξεχωρίζει άντρα-γυναίκα, γιατρό-νοσηλεύτη, βλέπει μόνο κάτι σαν αστροναύτες, από τους οποίους μπορεί ίσως να δει τα μάτια κι αυτά όχι καλά, γιατί το τζάμι της μάσκας θολώνει γρήγορα, η δε

Χρειαζόμαστε μια «σοβαρή και υπεύθυνη» ή μια ανυπότακτη Αριστερά;

Με βάση όλα τα διαθέσιμα στοιχεία είναι φανερό πια ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη δεν αξιοποίησε το δίμηνο της καραντίνας για να ενισχύσει σοβαρά το ΕΣΥ, αλλά, αντίστροφα χάρισε εκατομμύρια και πάλι στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα υγείας. Ενίσχυσε το αντιδραστικό νομικό οπλοστάσιο υπέρ της εργοδοσίας και βρήκε την ευκαιρία να νομοθετήσει ακραία εις βάρος της δημόσιας εκπαίδευσης και κατά του περιβάλλοντος. Αγκάλιασε ακόμα πιο ασφυκτικά τα ήδη ελεγχόμενα ΜΜΕ και προετοιμάζει την επιστροφή στη λεγόμενη κανονικότητα με όρους δυσβάστακτους για το λαό, τόσο από άποψη ατομικών ελευθεριών στην καθημερινότητα και δικαιωμάτων στην οποία συλλογική πολιτική και κοινωνική δράση όσο και από τη σκοπιά των πραγματικών κινδύνων για την υγεία του πληθυσμού.

Τα αιτήματα που κατατέθηκαν σε πραγματικά ριζοσπαστική αριστερή κατεύθυνση αυτό το δίμηνο – από όποια αντιπαράθεση με το αστικό μπλοκ εξουσίας κατέστη δυνατή – και τα οποία πραγματικά δίνουν απάντηση στο σύνολο των κοινωνικών και υγειονομικών αναγκών των υποτελών τάξεων, περιλαμβάνουν:

- α. Πολύ μεγάλη αύξηση της χρηματοδότησης του ΕΣΥ για μαζικές πραγματικές νέες μόνιμες προσλήψεις χιλιάδων υγειονομικών, για ολοκληρωμένη και πλήρη σε όλη την επικράτεια ανάπτυξη της ΠΦΥ, για εξοπλισμό και νέες κτιριακές υποδομές, ανάπτυξη των κινητών μονάδων που θα προσφέρουν έγκαιρο εργαστηριακό έλεγχο για τον covid-19.
- β. Επίταξη, ταυτόχρονα, του συνόλου των στρατιωτικών νοσοκομείων και του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα περίθαλψης και αποκατάστασης, ο οποίος εντάσσεται στο συνολικό κρατικό σχεδιασμό για όσο διάστημα χρειαστεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας για την αντιμετώπιση του συνόλου της νοσηρότητας του πληθυσμού και στην προοπτική της οριστικής απαλλοτριώσεώς του – της εθνικοποίησής του δηλαδή, χωρίς αποζημίωση για τους ιδιοκτήτες του εμπόρου της υγείας.
- γ. Ελεύθερη και δωρεάν πρόσβαση για όλους/όλες σε όλες τις αναγκαίες

υπηρεσίες πρόνοιας και περίθαλψης, φυσικά και αυτές που αφορούν την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση του κορονοϊού.

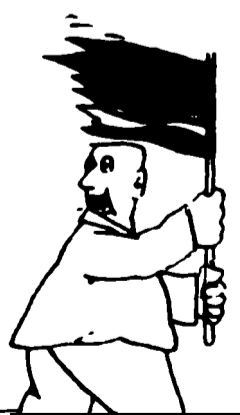
- δ. Εγγύηση εισοδήματος αξιοπρεπούς διαβίωσης για όλους τους κατοίκους της χώρας, ντόπιους, μετανάστες και πρόσφυγες. Αποσύνδεση αυτού του εισοδήματος από την εργασία και εξασφάλισή του μέσα από τη γενναία φορολόγηση των πλουσίων και των εταιρειών. Λιγότερη δουλειά - δουλειά για όλους -35ωρο.
  - ε. Κανένας πλειστηριασμός πρώτης κατοικίας, καμιά διακοπή παροχής νερού, αερίου, ρεύματος και τηλεφώνου/ίντερνετ στα νοικοκυριά που δεν μπορούν να πληρώσουν. Να ξανασυνδεθεί άμεσα το ρεύμα στο κατελημμένο εργοστάσιο της ΒΙΟΜΕ.
  - στ. Απαγόρευση απολύσεων και ανάκληση αυτών που έγιναν στο τελευταίο δίμηνο, απαγόρευση μετατροπής συμβάσεων με δυσμενέστερους για τους εργαζόμενους όρους, καμιά περικοπή μισθών με αφορμή την τηλεργασία και την εκ περιτροπής εργασία.
  - ζ. Άνοιγμα όλων των κλειστών κέντρων κράτησης και μεταφοράτων προσφύγων και μεταναστών σε χώρους αξιοπρεπούς διαβίωσης με καθαριότητα και υγιεινή εξασφαλισμένη. Επιτάχυνση της διαδικασίας χορήγησης ασύλου, αδειών παραμονής και εργασίας. Να σταματήσουν οι απελάσεις.
  - η. Άμεση αποσυμφόρηση των φυλακών, με χορήγηση αδειών και αποφυλακίσεις κρατουμένων, αποσυμφόρηση προνοιακών δομών και γηροκομείων.
  - θ. Εξασφάλιση χώρων διαμονής και ολόπλευρης υποστήριξης για τα θύματα της ενδοοικογενειακής και σεξουαλικής βίας.
- Για να ασκηθεί όμως ουσιαστική πίεση προς την υλοποίηση όλων αυτών των αιτημάτων απαιτείται σκληρή ταξική αντιπαράθεση με συνδυασμό εμπνευσμένων πολιτικών πρωτοβουλιών, κοινωνικών ακτιβισμών, ένταση των διακλαδικών συνδικαλιστικών αγώνων και δράσεων έμπρακτης αλληλεγγύης στους κάθε λογής πληττόμενους. Και εδώ είναι το μεγάλο πρόβλημα για τη σύγχρονη ανταγωνιστική Αριστερά. Πώς θα κινηθεί από τη μια μεριά παίρνοντας τα

αναγκαία μέτρα προστασίας απέναντι στον κορονοϊό στις εκδηλώσεις που είναι υποχρεωμένη να διοργανώσει στο δημόσιο χώρο και, από την άλλη, να μην υποταχτεί σε μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα φόβου, προληπτικής καταστολής (μέσω ποικίλων ανόητων ψευτοεπιστημονικών απαγορεύσεων που θεσμοθετούνται, την ίδια ώρα που επιτράπηκε από την αρχή να λειτουργούν εργοστάσια και επιχειρήσεις χωρίς κανένα μέτρο προστασίας για τους εργαζόμενους) και ενοχοποίησης των μαζικών συλλογικών και μαχητικών διεκδικήσεων που προσπαθεί να επιβάλει η αστική πλευρά. Υπάρχει ένα σημαντικό τμήμα συντρόφων-ισσών που διακατέχονται από υπερβολικό φόβο ότι θα κατηγορηθούμε ως ανεύθυνη Αριστερά αν σπάσουμε τώρα τις υπερβολικές και καθόλου επιδημιολογικά αναγκαίες απαγορεύσεις της κυβέρνησης και δεν θα μπορούσαμε να το διαχειριστούμε απέναντι στη λάσπη των ΜΜΕ. Θυμίζω μόνο ότι παρόμοια επιχειρήματα ακούγαμε από τη συντηρητική πλευρά μέσα στο ΣΥΡΙΖΑ, όταν έμπαιναν ριζοσπαστικά αιτήματα όπως η επίταξη του ιδιωτικού τομέα υγείας, η πλήρης απαγόρευση των απολύσεων ή η κρατικοποίηση των τραπεζών.

Άλλοι-ες έχουν πειστεί λανθασμένα ότι όλες οι απαγορεύσεις είναι αναγκαίες και ότι μόνο το κεφάλαιο ενδιαφέρεται για την επιστροφή στην κανονικότητα, ενώ ο λαός τα βολεύει με την καραντίνα και δεν καίγεται για ελεύθερη κυκλοφορία και εκδηλώσεις στο δημόσιο χώρο. Οι απόψεις αυτές όμως ξεκινώντας από την προσπάθεια να προστατέψουν τους εργαζόμενους από την καταπίεση και την εκμετάλλευση των αφεντικών στις νέες ακόμα χειρότερες συνθήκες της επιδημίας, υποτιμούν την τρομακτική αλλοίωση που τα μέτρα φέρνουν στις ανθρώπινες σχέσεις και στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου όλων των μη ευάλωτων συνανθρώπων μας. Τελικά συντάσσονται με την ασφάλεια και όχι με την ελευθερία, επιτρέποντας στη νέα κρίση να γίνει ευκαιρία περισσότερο για το κεφάλαιο και την Ακροδεξιά που караδοκεί και λιγότερο για τον κόσμο της εργασίας και την Αριστερά.

Θοδωρής Ζδούκος

COVID19

Ο πόλεμος ενάντια και ο πόλεμος ενάντια

Η εμφάνιση του ιού CoVID 19 και η εξάπλωσή του με όρους πανδημίας έθεσε τις κοινωνίες σε καραντίνα, σε περιορισμό της κυκλοφορίας αλλά και της οικονομίας. Τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας έχουν αποτέλεσμα την απόσυρση μεγάλου πλήθους της εργατικής τάξης από την παραγωγή αλλά και την κατανάλωση. Την ίδια στιγμή, τα μέτρα αυτά επιφέρουν τη μείωση του κύκλου εργασιών και του τζίρου των επιχειρήσεων.

Στην Ελλάδα η κυβέρνηση της ΝΔ, για την αποφυγή διασποράς του ιού, απαγόρευσε τη λειτουργία μιας σειράς κλάδων της οικονομίας. Αρχικά απαγόρευσε τη λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών εκπαιδευτικών μονάδων, στη συνέχεια των επιχειρήσεων στον κλάδο του επισιτισμού και τέλος των εμπορικών καταστημάτων. Γνωρίζοντας ότι το μέτρο της κοινωνικής αποστασιοποίησης θα επιφέρει, όπως αναφέραμε, μείωση της παραγωγής και της κατανάλωσης και ως εκ τούτου πτώση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, εξέδωσε σειρά Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου (ΠΝΠ) με τις οποίες θα απορυθμίσει περαιτέρω την αγορά εργασίας. Την ίδια στιγμή, προκειμένου να νομιμοποιήσει την πολιτική της, προώθησε το ιδεολόγημα της συνευθύνης κράτους, εργοδοτών και εργαζομένων στη διαμόρφωση της σημερινής πραγματικότητας.

Στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση της ΝΔ δεν είναι καινούργια. Επί της ουσίας χρησιμοποίησε το μνημονιακό οπλοστάσιο των αντεργατικών διατάξεων, όπως αυτό διαμορφώθηκε από το 2010 και ισχύει έως και σήμερα. Να θυμηθούμε δε ότι οι διαθέσεις της κυβέρνησης της ΝΔ για τον κόσμο της εργασίας αποτυπώθηκαν και στο «αναπτυξιακό» πολυνομοσχέδιο που ψήφισε λίγους μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας, το οποίο περιέχει

σειρά από αντεργατικές διατάξεις με στόχο την περαιτέρω απορύθμιση του μηχανισμού συλλογικών διαπραγματεύσεων, την υποβάθμιση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων και την ενίσχυση των ευέλικτων μορφών εργασίας.

Τα αντεργατικά μέτρα που περιλαμβάνονται στις σχετικές πράξεις νομοθετικού περιεχομένου αφορούν:

Τη θέσπιση της άδειας ειδικού σκοπού με την οποία δίνεται η δυνατότητα στους/στις εργαζόμενους-ες που έχουν παιδιά να ζητούν άδεια για τη φροντίδα των τέκνων, λόγω της αναστολής λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων. Οι εργαζόμενοι-ες μπορούν να πάρουν τουλάχιστον 3 (τρεις) μέρες άδεια ειδικού σκοπού υπό την προϋπόθεση ότι θα κάνουν χρήση μιας (1) ημέρας από την κανονική τους άδεια.

Στο πλαίσιο, λοιπόν, της συνευθύνης και του τριμερούς επιμερισμού των βαρών οι εργαζόμενοι-ες αναγκάζονται να χάσουν μέρος της ετήσιας άδειάς τους που προορίζεται για την ανάπαυσή τους και όχι για άλλο σκοπό. Στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι αρκετοί-ές νεοπροσλαμβανόμενοι-ες εργαζόμενοι-ες είτε χάνουν όλη την άδειά τους είτε δεν έχουν τις προϋποθέσεις (λίγες μέρες άδειας) για να κάνουν χρήση της άδειας ειδικού σκοπού.

Την αναστολή της υποχρέωσης του εργοδότη να υποβάλλει στο Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ κάθε

αλλαγή ή τροποποίηση του ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, πριν παρασχεθεί η εργασία αυτή. Τη σχετική δήλωση θα την κάνει εκ των υστέρων (εντός του πρώτου δεκαημέρου του επόμενου μήνα). Στη συνέχεια δίνεται στις επιχειρήσεις/εργοδότες η δυνατότητα παροχής υπερωριακής εργασίας πέραν των νόμιμων ορίων χωρίς προηγούμενη άδεια του υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, καθώς και η δυνατότητα λειτουργίας των σούπερ μάρκετ και την Κυριακή.

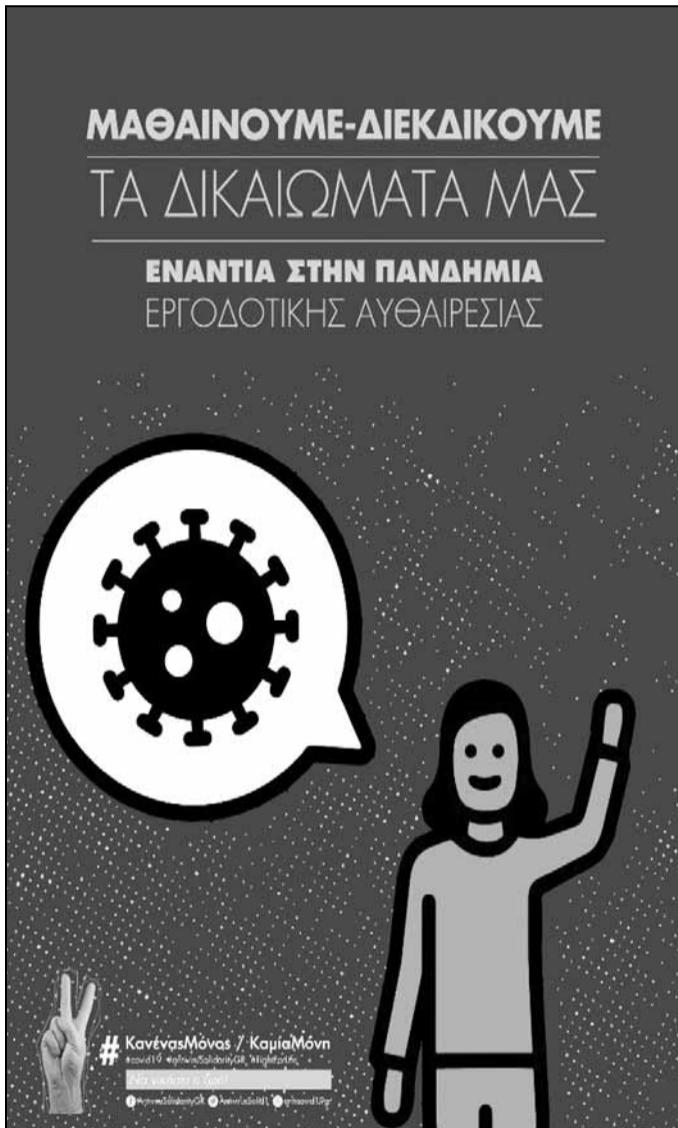
Τα μέτρα αυτά αφενός θέτουν σε καραντίνα τον ελεγκτικό μηχανισμό της Επιθεώρησης Εργασίας ως προς τον έλεγχο του χρόνου εργασίας των εργαζομένων και αφετέρου πριμοδοτούν την εργοδοτική αυθαιρεσία ως προς τη χρήση εξαντλητικών και απλήρωτων ωρών εργασίας, ειδικά για τους εργαζόμενους της πρώτης γραμμής.

Το μηδενισμό ή σημαντικό περιορισμό του μισθολογικού κόστους των επιχειρήσεων/εργοδοτών. Η κυβέρνηση όχι μόνο ανέστειλε τις συμβάσεις σχέσεων εργασίας των επιχειρήσεων που έκλεισαν με απόφαση δημόσιας αρχής, αλλά έδωσε και τη δυνατότητα στους εργοδότες, των οποίων οι επιχειρήσεις «πλήττονται σημαντικά» από τα μέτρα αποφυγής της διασποράς του κορονοϊού, να αναστείλουν μονομερώς τις συμβάσεις εργασίας, μέρους ή όλου του προσωπικού τους, με μοναδικό κριτήριο οι

επιχειρήσεις αυτές να περιλαμβάνονται στους ΚΑΔ που δημοσίευσε το υπουργείο Οικονομικών. Με το μέτρο αυτό η κυβέρνηση αντί να καλύψει το μισθολογικό κόστος των εργαζομένων, τους μετατρέπει σε «επιδοματούχους» των 800 ευρώ για 45 ημέρες, επίδομα κάτω από τον μηνιαίο κατώτατο μισθό. Ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα στους εργοδότες να μπορούν να υποκαθιστούν τους υψηλότερους μισθούς με το επίδομα των 800 ευρώ. Ως «φιλεργατική πολιτική» η κυβέρνηση θέτει στους εργοδότες, που θα θελήσουν να κάνουν χρήση του ανωτέρω μέτρου, την υποχρέωση να μην προβούν σε απολύσεις για χρονικό διάστημα ίσο με εκείνο της αναστολής της σύμβασης εργασίας (ρήτρα ακυρότητας της απόλυσης). Πρόκειται δηλαδή για βραχυπρόθεσμη «αναστολή» του διευθυντικού δικαιώματος στην απόλυση εργαζομένων, δικαίωμα ωστόσο που μπορεί να ασκήσει μετά την περίοδο χάριτος προς τους εργαζόμενους. Ωστόσο, η κυβέρνηση δεν απαγορεύει τις απολύσεις στο σύνολο των επιχειρήσεων για όσο διαρκεί η πανδημία, αλλά το μέτρο αφορά μόνο αυτές που επλήγησαν από τα μέτρα κατά της διασποράς του κορονοϊού. Μόνο στο διάστημα από 1 έως 18 Μαρτίου καταγράφηκαν 118.000 απολύσεις. Ακόμη και με ένα sms αεροπορικές εταιρείες του αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος» ανακοίνωσαν απολύσεις σε περίπου 300 εργαζόμενους-ες που εργαζο-

ΣΤΟΝ ΚΟΡΟΝΟΪΔ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

νταν σε εργολαβικές εταιρείες με διαδοχικές συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Την ενίσχυση του διευθυντικού δικαιώματος των εργοδοτών ως προς τη χρήση ευέλικτων μορφών εργασίας. Το δικαίωμα δηλαδή των επιχειρήσεων/εργοδοτών να αυξομειώνουν τον όγκο εργασίας, να τον κατανέμουν ανάμεσα στους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες ανάλογα με την αυξομείωση του τζίρου τους, καθώς και να ορίζουν το χώρο παροχής της εργασίας. Παρέχεται, λοιπόν, η δυνατότητα

«λειτουργίας επιχειρήσεων με προσωπικό ασφαλείας». Συγκεκριμένα, ο εργοδότης δύναται με απόφασή του να ορίζει προσωπικό ασφαλούς λειτουργίας της επιχείρησης και να εντάσσει σε αυτό τουλάχιστον το 50% του προσωπικού της. Ουσιαστικά παρέχεται η δυνατότητα στους εργοδότες να επιβάλλουν εκ περιτροπής εργασία στους/στις εργαζόμενους-ες με ανάλογη μείωση των αποδοχών. Το διευθυντικό δικαίωμα των εργοδοτών ενισχύεται και ως προς τη δυνατότητά τους να ορίζουν το

χώρο όπου θα παρέχουν οι εργαζόμενοι-ες την εργασία τους. Δίνεται η δυνατότητα στον εργοδότη να καθορίζει μονομερώς ότι η εργασία θα παρέχεται εξ αποστάσεως, δηλαδή να αποφασίζει να θέτει μέρος ή όλο το προσωπικό σε τηλεργασία. Μέχρι την έκδοση της σχετικής ΠΝΠ η τηλεργασία ήταν προϊόν συμφωνίας των δύο μερών, δηλαδή του εργοδότη και του εργαζόμενου. Παρά το γεγονός ότι στην παρούσα συγκυρία το μέτρο αυτό προσφέρεται για την προστασία της υγείας των εργαζομένων, με την αναστολή της υποχρέωσης των εργοδοτών να ενημερώνουν για κάθε αλλαγή του ωραρίου, όπως προαναφέραμε, αυτό οδηγεί στην καταστρατήγηση του ωραρίου των εργαζομένων. Ταυτόχρονα, ο εργοδότης δεν έχει καμία υποχρέωση να παρέχει στους εργαζόμενους τον αναγκαίο εξοπλισμό, ούτε έχει την υποχρέωση να τους αποζημιώσει για τη χρήση του δικού τους εξοπλισμού. Ο εγκλεισμός σε συνδυασμό με τη ρευστοποίηση της προσωπικής και εργασιακής ζωής που απορρέει από αυτή τη μορφή εργασίας υποβαθμίζει όχι μόνο τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων, αλλά και την ίδια τους τη ζωή.

Στην ίδια κατεύθυνση, του περιορισμού του εργασιακού κόστους, η κυβέρνηση δίνει τη δυνατότητα στους εργοδότες να μην καταβάλουν το δώρο Πάσχα στην προβλεπόμενη από το νόμο ημερομηνία, αλλά να το καταβάλουν το καλοκαίρι. Τέλος, η κυβέρνηση επέλεξε, ως «μέτρο αποφυγής της διασποράς» του ιού, να άρει την απαγόρευση πολιτικής επιστράτευσης ως μέσο αντιμετώπισης απεργιών. Πρόκειται για βαθιά

αντιδημοκρατικό μέτρο με το οποίο βάλλεται ο πυρήνας των δημοκρατικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, αυτό της απεργίας (ΠΝΠ 20.03.20). Ουσιαστικά, η κυβέρνηση έθεσε σε καραντίνα τα συνδικαλιστικά δικαιώματα, αφού δεν άφησε τη δυνατότητα στους εκλεγμένους εκπροσώπους των εργαζομένων να μετακινούνται στους χώρους εργασίας προκειμένου να διαπιστώνουν τη συμμόρφωση των εργοδοτών όσον αφορά τη λήψη μέτρων ασφάλειας και υγείας, αλλά και να ελέγχουν τους όρους εργασίας των εργαζομένων.

Όλα τα παραπάνω μέτρα καταδεικνύουν ότι η κυβέρνηση κήρυξε τον πόλεμο κατά της πανδημίας του κορωνοϊού και ταυτόχρονα συνεχίζει τον πόλεμο κατά του κόσμου της εργασίας. Με το τέλος της πανδημίας οι εργαζόμενοι θα κληθούν να εργαστούν σε ένα ζοφερό εργασιακό τοπίο, στο οποίο θα κυριαρχούν οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης, η υποαπασχόληση, η ανεργία, λόγω της σωρείας απολύσεων που έγιναν και θα γίνουν, και η πτωχοποίηση. Το εργατικό και συνδικαλιστικό κίνημα θα κληθεί να οργανώσει τις αντιστάσεις των εργαζομένων για να μη γίνει η πανδημία άλλη μια ευκαιρία για να πληρώσει και αυτή την κρίση ο κόσμος της εργασίας.

Κλείνοντας τη σύντομη αυτή αναφορά στα αντεργατικά μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση της ΝΔ, να αναφέρουμε ότι ένα σύνθημα πλανάται αυτές τις μέρες στο διαδίκτυο, «Να νικήσει η ζωή», όμως η ζωή των εργαζομένων για να είναι αξιόβιωτη θα χρειαστεί και άλλες νίκες...

Δώρα Σταθοπούλου

Εργασιακά

«Κοίτα πόσο καλοί

Ξαφνικά ένα χέρι κατέβασε τους διακόπτες, ο χρόνος πάγωσε, η Ιστορία έπαψε να παράγει γεγονότα, η πραγματικότητα κρεμάστηκε στις οθόνες περιμένοντας τις ατελείωτες αναλύσεις των ειδικών.

Μέσα από ένα βομβαρδισμό ατελείωτων ωρών ιολογίας, που συνοδεύονταν από ανατριχιαστικές απεικονίσεις του όμορφου τέρατος που διεισδύει σαδιστικά στους πνεύμονές μας, η κοινωνία υποβάλλεται σε ένα μοναδικό πείραμα, που πέρα από την ουσία των μέτρων (που επέβαλε η ανάγκη) και το μέγεθος του κινδύνου (που μεγιστοποίησε η αποδυνάμωση του ΕΣΥ και η υποβάθμιση των υποδομών του), είναι σαφές (και δηλωμένο) ότι βάζει «τις παρακαταθήκες για το μέλλον» κι αυτή η απειλή μοιάζει πιο ανατριχιαστική από την άλλη, γιατί έρχεται για να μείνει για καιρό.

Η πειθάρχηση του κοινωνικού σώματος είναι μια άσκηση για το αύριο. Η καθημερινή πλύση εγκεφάλου, το ζύμωμα, το παραμύθιασμα, οι υποκριτικοί έπαινοι, τα πατρικά μπράβο και το μαστίγιο των κυρώσεων και της διαπόμπευσης, όλα αυτά που ταπεινώνουν τον πολίτη, που απαιτούν να τον κάνουν υποτακτικό και χειραγωγήσιμο, προκαλούν τρόμο, καθώς αποτελούν πρακτικές που δεν στοχεύουν μόνο τα άμεσα αποτελέσματα, αλλά υπερβαίνουν το σκοπό, αποβλέποντας στη διαχείριση της συνειδησης μιας κοινωνίας που έτσι κι αλλιώς εγκαλείται εδώ και χρόνια γιατί είναι «άτακτη» και απειθαρχητη.

Οι αξίες μας λεηλατούνται μέσα από τα σποτάκια της Πολιτικής Προστασίας, τις δηλώσεις των χειριστών της εξουσίας, τον ορυμαγδό των διαφημίσεων, που εμπορικοποιούν τα συναισθήματα, την ευαισθησία, τη συμπόνια, το σεβασμό, την ενσυναίσθηση, την αγάπη στους δικούς μας ανθρώπους, την αλληλεγγύη –το όπλο μας–, που γίνεται «εθελοντισμός» των μικρών και ανταμειβόμενη «ευεργεσία» των ισχυρών.

Τα κανάλια, ισχυρός μηχανισμός χειραγώγησης και ελέγχου, μπαίνουν στην υπηρεσία για την εφαρμογή του «σχεδίου» εμπέδωσης του φόβου, εσωτερίκευσης του αποκλεισμού, αποθέωσης του Ηγέτη. Η κατάδοση αναδεικνύεται σε αρετή. Οι δημοσιογράφοι (που δεν μπήκαν έτσι κι αλλιώς σε καραντίνα) καταδίδουν τους πολίτες που είτε εκτρέπονται είτε και όχι (τι κίνδυνο έχει η παραλία;), στοχοποιούν σαν αντικοινωνική κάθε αντίθετη άποψη και το κατασταλτικό κράτος υπακούει και ενεργεί. Και οι πολίτες ακολουθούν, όπως μπορούν, καταγγέλλοντας τον γείτονα, τον παπά της

εκκλησίας, αυτόν που κοινωνεί στα κρυφά, αυτόν που πιάνεται χωρίς το 13033, και ιδιωτικές στιγμές της πιο αυστηρά προσωπικής σφαίρας γίνονται βορά στο κοινό.

Τα συλλογικά δικαιώματα καταργούνται, η συμμετοχή, η συναπόφαση, η συλλογική διεκδίκηση, η συλλογική δημιουργία, το δικαίωμα να είμαστε μαζί, να κάνουμε πράγματα μαζί. Και κάθε συλλογική διαμαρτυρία καταδικάζεται σαν ανεύθυνη και αντιμετωπίζεται με τα ΜΑΤ.

Την ίδια στιγμή, ανεύθυνα, η κυβέρνηση καταδικάζει σε αποκλεισμό μεγάλες κοινωνικές ομάδες, στα στρατόπεδα, τα ΚΥΤ, τα κρατητήρια, τις οποίες υποχρέωσε σε εγκλεισμό και, παρά τις συνεχείς εκκλήσεις των οργανώσεων και των κρατουμένων, δεν έστρεψε να εισαγάγει τα μέτρα αποσυμφόρησης των φυλακών, που προανήγγειλε από τον Μάρτη, επιλέγοντας για όλους αυτούς τους έγκλειστους ένα άλλο πείραμα, χωρίς αντισηπτικά και μάσκες, χωρίς κοινωνική αποστασιοποίηση αλλά με πλήρη κοινωνικό αποκλεισμό.

Η Δημοκρατία μπαίνει σε αναστολή, η κατάσταση έκτακτης ανάγκης καταλύει το Σύνταγμα, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες, η καταχρηστική καταφυγή σε ΠΝΠ γίνεται ακόμη καταχρηστικότερη με τις αποφάσεις εφαρμογής τους και ακόμη αυταρχικότερη με τις εξουσίες των «μηχανισμών ελέγχου» για την επιβολή τους: Οκτώ ΠΝΠ (και τρεις έτοιμες για τις επόμενες μέρες), πέντε νόμοι, πάνω από 220 αποφάσεις και πάνω από 60 εγκύκλιοι μέχρι τώρα.

Μέσα από αυτές και από την εφαρμογή τους, με μέτρα δυσανάλογα, καταλύονται θεμελιώδεις ελευθερίες και δικαιώματα του ευρωπαϊκού «κεκτημένου», η ελευθερία της κίνησης, του λόγου, το δικαίωμα στον αυτοκαθορισμό, ακόμη κι αυτό το

δικαίωμα στους δικούς μας ανθρώπους, τους «αγαπημένους μας», όρος που εκμεταλλεύονται κατά κόρον με δηλώσεις και σποτάκια, που όμως θα μείνουν σε αποκλεισμό, πίσω από το τζάμι, και μετά τη λήξη της καραντίνας.

Και μαζί πετάχτηκε στο καλάθι κι αυτό το κορυφαίο για το ευρωπαϊκό κεκτημένο δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, που το ευρωπαϊκό θεσμικό περιένδυσε με το αυστηρότερο πλαίσιο προστασίας (τον GDPR, τον περίφημο Κανονισμό για τα προσωπικά δεδομένα), ανάγοντάς το σε ύψιστο προσωπικό αγαθό, ένα αγαθό που παραβιάζεται βίαια με την ψηφιακή επιτήρηση, με τον πρωτοφανή έλεγχο της ιδιωτικής ζωής, για την οποία είναι υποχρεωμένος ο πολίτης να δίνει συνεχώς πληροφορίες, να λογοδοτεί ασταμάτητα σε έναν ψηφιακό αριθμό και, ακόμη χειρότερα, στον αυταρχικό ένστολο ελεγκτή του δρόμου, που θα κρίνει αυθαίρετα και ανέλεγκτα, όχι μόνο τη νομιμότητα της κίνησης, αλλά και τη σκοπιμότητα, την ανταπόκριση στο στόχο (άσκηση, ποια άσκηση; σε ποιο γιατρό; για ποιο λόγο, με τι ρούχα κ.ο.κ.), με απειλούμενη την προβλεπόμενη κύρωση αλλά και τη (μη προβλεπόμενη και παράνομη) διαπόμπευση μέσα από τις κάμερες των καναλιών, τα χλευαστικά σχόλια των δημοσιογράφων και τις δημόσιες επιπλήξεις του NickHard.

Στην εποχή του πιο αυστηρού πλαισίου προστασίας της ιδιωτικότητας, ο σεβασμός της προσωπικότητας, η ιδιωτική ζωή, η οικογένεια, τα «προσωπικά δεδομένα» κουρελιάζονται στο βωμό του σχεδίου, στο όνομα του Δικαίου της Ανάγκης, που απαιτεί την πειθάρχηση της κοινωνίας. Και η ψηφιακή επιτήρηση είναι στα πρώτα στάδια, καθώς επαπειλείται η γενίκευση του ηλεκτρονικού γεωενοτισμού, ο στιγματι-

μπορούμε να είμαστε...»*

σμός των προσβληθέντων (αυστηρά απόρρητο προσωπικό δεδομένο, αυτό της υγείας) μέσα από τα ίδια τους τα μέσα, μέσα από υποχρεωτικές εφαρμογές τηλεπαρακολούθησης στο κινητά κ.ο.κ.

Με νομιμοποιημένη την κοινωνική συναίνεση, το Κράτος έχει λυτά τα χέρια για να επανακαθορίσει τα όρια της άσκησης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Ηλεκτρονική μάθηση, επικοινωνία, εργασία, πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, σχέση με το κράτος επιταχύνουν την επέλαση των νέων τρόπων ζωής και την ίδια στιγμή μεγεθύνουν το χάσμα της ανισότητας στους έχοντες και μη έχοντες, τα αναγκαία μέσα υλοποίησης, τον αναγκαίο χώρο (εργασία στο σπίτι!), τον αναγκαίο μηχανισμό βοήθειας για να μηθούν στη χρήση. Η περιθωριοποίηση κομματιών της κοινότητας είναι αναπόφευκτη.

Ο υπουργός Ψηφιακής Πολιτικής δηλώνει περήφανα ότι θα είναι «το ΚΕΠ το μόνο φυσικό σημείο επαφής του πολίτη με το κράτος». Τα παιδιά θα διδάσκονται από την οθόνη, θα παίζουν ποδόσφαιρο με το joystick, οι παιδικές χαρές θα είναι online, τα προσφυγόπουλα όμως θα εξακολουθούν

να παίζουν στο χωματόδρομο με τα σκουπίδια, η μάθηση θα είναι e-mathisi, τα τσιγγανόπουλα θα μένουν αναλφάβητα, το φαγητό θα είναι e-food και οι άμοιροι θα τρώνε στα συσσίτια, ο δημόσιος υπάλληλος, ο γραμματέας, ο εισαγγελέας, ο δικαστής (ίσως) θα αντικατασταθούν από εκείνη την αντιπαθητική φωνή του «πατήστε το τρία...», οι σημερινοί «ήρωες» γιατροί και νοσηλευτές θα κινδυνεύουν να βρεθούν άνεργοι στο δρόμο, η επικοινωνία των ανθρώπων θα γίνεται με την ασφάλεια του πλεξιγκλάς, οι κατηγορούμενοι θα δικάζονται μέσα από γυάλινο κλουβί, αλλά οι ποινές και οι φυλακές θα είναι αληθινές. Ο απομονωμένος εργαζόμενος θα γίνεται έρμαιο στην αυθαιρεσία του εργοδότη. Και οι ιεροί άνθρωποι των σκουπιδιών, ξεχασμένοι, θα εξακολουθήσουν να μαζεύουν τα σκουπίδια χωρίς μέτρα προστασίας, όπως και σήμερα κάνουν οι ανώνυμοι ήρωες της καθημερινής ζωής, οι δημοτικοί υπάλληλοι των απορριμματοφόρων. Α, ναι, και η ψήφος θα είναι επιστολική και ο πολιτικός αντίλογος θα γίνεται με τουίτ και αγοραίες ατάκες.

Υπάρχουν όμως κι αυτά που ανάδειξε η συγκυρία, αξίες που χλεύασε ο νεοφιλε-

λευθερισμός, δικαιώνοντας τους αγώνες της ενεργής κοινωνίας για αυτές: την αναντικατάστατη αξία του Δημόσιου Συστήματος Υγείας, τη σημασία των δημόσιων αγαθών, την αξία των αγώνων για την υπεράσπισή τους, την αξία του δημόσιου χώρου που μας στερούν, της δύναμης να κάνουμε πράγματα μαζί, της δικής μας αλληλεγγύης.

Το δικό μας ισοζύγιο που πρέπει να διεκδικήσουμε αύριο, αν όχι σήμερα, το δικαίωμα να είμαστε μαζί, να διεκδικούμε μαζί, να παλεύουμε και να δημιουργούμε μαζί. Να παλεύουμε ενάντια στις ανισότητες της προηγούμενης και της επόμενης μέρας, να υπερασπιζόμαστε τις αξίες μας, ναι, με συλλογική υπευθυνότητα, αλλά ελεύθεροι από τη χειραγώγηση της εξουσίας, να υπερασπιστούμε το όπλο μας που είναι η αλληλεγγύη, ως πολιτική επιλογή, αρνούμενοι να το θέσουμε στην υπηρεσία του όποιου κυβερνητικού ανθρωπιστικού πλαισίου.

Να μην αφήσουμε το «σχέδιο» να υλοποιηθεί.

Ιωάννα Κούρτοβικ

* Καθημερινό μήνυμα της Πολιτικής Προστασίας

δικαιώματα

Η τηλεκπαίδευση σκιαγραφεί

Η πανδημία του covid-19 και η καραντίνα έχουν αφήσει ήδη το δικό τους στίγμα, καθώς οι μεταβολές που επιφέρουν – και θα επιφέρουν στο μέλλον– τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο δοκιμάζουν τα όρια και τη συναίνεση του λαού για μια ακόμη φορά. Η Παιδεία, ως αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής λειτουργίας, δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη, με την τηλεκπαίδευση να αποτελεί πλέον σημαντικό μέρος της καθημερινότητας όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Το ξαφνικό και απροετοίμαστο κλείσιμο όλων των ιδρυμάτων και σχολείων, μέσα σε μία μέρα, οδήγησε σε ένα πρωτοφανές μούδιασμα όλη την εκπαιδευτική κοινότητα. Παράλληλα, ο άγνωστος χρόνος που θα μείνουν αυτά κλειστά ώθησε την κυβέρνηση σε γρήγορους σχεδιασμούς προκειμένου να συνεχιστεί ομαλά η εκπαιδευτική διαδικασία και να χαθούν όσο το δυνατόν λιγότερες διδακτικές ώρες. Έτσι λοιπόν, άρχισε να ακολουθείται το μοντέλο της τηλεκπαίδευσης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, το οποίο από την πρώτη στιγμή δημιούργησε φανερά προβλήματα και πιθανά ανεξίτηλα αποτυπώματα στον τρόπο που θα λειτουργεί η δημόσια παιδεία στο μέλλον.

Όσον αφορά το πανεπιστήμιο, τα τηλεμαθήματα διαμορφώνουν μια σειρά από προβλήματα, ενώ θέτουν στο στόχαστρο τόσο τους/τις φοιτητές-ριες από τα χαμηλότερα ταξικά στρώματα όσο και τις φοιτητικές διεκδικήσεις. Συγκεκριμένα, η τηλεκπαίδευση προϋποθέτει κατοχή προσωπικής ηλεκτρονικής συσκευής καθώς και καλή σύνδεση στο διαδίκτυο προκειμένου να γίνεται απρόσκοπτα η παράδοση του μαθήματος. Αυτά είναι αγαθά που μπορεί να φαντάζονται αυτονόητα για την πλειονότητα των φοιτητών-ριών, δεν είναι όμως δεδομένο ότι έχουν αυτό το προνόμιο όλοι-ες. Εντείνεται έτσι ένα καθεστώς ανισότητας στην τριτοβάθμια και μπαίνουν ακόμα πιο έντονα ταξικοί φραγμοί. Παράλληλα, δεν είναι λίγες οι φωνές (ακαδημαϊκοί, καθεστωτικές δυνάμεις, αντιδραστικό φοιτητικό μπλοκ) που κάνουν λόγο για εδραίωση της τηλεκπαίδευσης ως απάντηση στην υποχρηματοδότηση των πανεπιστημίων ή ακόμα και στις καταλήψεις φοιτητικών συλλόγων. Κάτι τέτοιο φαντάζει δυστοπικό αλλά δεν παύει να είναι επικίνδυνο. Με την τηλεκπαίδευση ανοίγει ένας νέος δρόμος που μπορεί να χρησιμοποιείται τόσο ως φτηνή λύση στο καθεστώς υποχρηματοδότησης (λόγω έλλειψης υποδομών) όσο και ως παράκαμψη των αποφάσεων των φοιτητικών συλλόγων. Σε αυτό το τελευταίο, η επέκταση της χρήσης της «τηλεδιάσκεψης» και στα όργανα της διοίκησης των πανεπιστημίων αποκλείει τους/τις φοιτητές-ριες από τη

διεκδίκηση των αιτημάτων τους, ενώ αφήνει το ελεύθερο στις πρυτανικές αρχές να εφαρμόσουν την εκπαιδευτική αναδιάρθρωση χωρίς να βρουν καμία αντίσταση. Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο ήδη συζητείται η εφαρμογή του νόμου Γαβρόγλου ως προς την επιβολή διδασκτρών στα μεταπτυχιακά εν μέσω καραντίνας, ενώ η υπουργός Παιδείας δεν δίστασε να εξαγγείλει νέες μεταρρυθμίσεις για την τριτοβάθμια (αλλαγές στις μετεγγραφές, αγγλόφωνα μεταπτυχιακά με διδάκτρα κ.λπ.) τις οποίες θα εισηγηθεί με νόμο στο άμεσο μέλλον. Αλλά και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το νομοσχέδιο, που έχουν καταγγείλει ήδη οι εκπαιδευτικοί, έρχεται να αλλάξει το χαρακτήρα του λυκείου κυρίως, μετατρέποντάς το σε εξεταστικό κέντρο, θεσμοθετώντας εξετάσεις σε κάθε τάξη του λυκείου, ενώ κάνει πιο επισφαλείς τις θέσεις εργασίας για τους αναπληρωτές καθηγητές και έρχεται να θεσπίσει την αξιολόγηση των σχολείων κατατάσσοντάς τα σε σχολεία Α' και Β' κατηγορίας.

Μπορεί ο νεοφιλελευθερισμός να μην έχει καταφέρει μέχρι στιγμής να αποσπάσει το χωρικό στοιχείο από το πανεπιστήμιο, κάτι τέτοιο, όμως, έρχεται όλο και πιο κοντά στην πραγματικότητα, αφού τα τηλεμαθήματα αντικαθιστούν τη φυσική παρουσία του/της φοιτητή-ριας στον κοινωνικό του/της χώρο καθώς και τη φυσική διάδραση φοιτητή/φοιτήτριας-καθηγητή/καθηγήτριας αλλοιώνοντας έτσι τη διαδικασία κατάκτησης της γνώσης. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο των τηλεμαθημάτων, οι φοι-

τητήριες έχουν περιορισμένη δυνατότητα παρέμβασης. Η διάλεξη καταλήγει να έχει ρόλο καθαρά διεκπεραιωτικό, ενώ εδραϊώνεται μια κατάσταση όπου ο καθηγητής-ρια είναι ξεκάθαρα ο πομπός και οι φοιτητές-ριες οι δέκτες της στείρας πληροφορίας. Το σχετικό, λοιπόν, πρόβλημα που προϋπήρχε της τηλεκπαίδευσης εντείνεται. Επίσης, σε περίπτωση εδραίωσης ενός τέτοιου εκπαιδευτικού μοντέλου ελλοχεύει ο κίνδυνος απομάκρυνσης του/της φοιτητή-ριας από τον κοινωνικό του/της χώρο. Οι συλλογικές αναπαραστάσεις και το Πανεπιστήμιο ως κοινωνικός χώρος παίζουν κρίσιμο ρόλο στη συγκρότηση του φοιτητικού υποκειμένου εκείνου που θα αμφισβητήσει και που θα έρθει σε αντιπαράθεση, που θα παλέψει συλλογικά για μια γνώση χρήσιμη για τις κοινωνικές ανάγκες, μια γνώση-εργαλείο για την κοινωνική χειραφέτηση. Χωρίς αυτά, ανοίγει κι άλλο ο δρόμος προς την εμπορευματοποίηση της γνώσης η οποία, μέσω της τηλεκπαίδευσης, μπορεί πιο εύκολα να συνδεθεί με την αγορά εργασίας και να χρησιμοποιηθεί από τον ιδιωτικό τομέα με στόχο το κέρδος. Ας μην ξεχνάμε και την παρωδία με το πρόγραμμα τηλεκατάρτισης (voucher) των ελεύθερων επαγγελματιών και το όργιο κερδοφορίας των επιχειρήσεων μέσω αυτού στις πλάτες τους. Η στροφή σε ένα μοντέλο τηλεκατάρτισης των εργαζομένων είναι φανερό ότι μπορεί να οδηγήσει περαιτέρω και στην εντατικοποίηση της καθημερινότητάς τους αφού καθιστά την κατάρτισή τους ευέλικτη και προσαρμόσιμη στον ελεύθερό τους

το μέλλον της Παιδείας;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

χρόνο, ο οποίος καταλήγει παραγωγικός για το σύστημα χρόνος και όχι για τις ανάγκες του ανθρώπου.

Δεν μπορούμε ωστόσο να παραβλέψουμε τις τρομακτικές συνέπειες που έχει η απομάκρυνση από τις σχολικές αίθουσες και για τους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πριν ακόμα και από τα πανεπιστήμια, δόθηκε εντολή να κλείσουν ταυτόχρονα όλα τα σχολεία της χώρας, αφού κρίθηκε επικίνδυνος ο συνωστισμός των παιδιών, τα οποία είναι πιο επίφοβο να είναι φορείς του ιού χωρίς να εμφανίζουν συμπτώματα. Καλώς λοιπόν και έκλεισαν, αλλά μετά τι;

Η πρωτόγνωρη αυτή κατάσταση ήρθε να φανερώσει όλες τις κοινωνικές ανισότητες και εντός του μαθητικού σώματος εν μία νυκτί, όπως ακριβώς συνέβη και στην τριτοβάθμια. Από την άλλη, η ελλιπής ενημέρωση των καθηγητών, οι οποίοι ελάχιστη εξοικείωση είχαν με την τηλεκπαίδευση, οδήγησε σε εξαιρετικά περιορισμένη διδασκαλία στα «απολύτως απαραίτητα». Είναι, λοιπόν, υποκριτική η στάση της κυβέρνησης, που ως μόνο μέλημά της έχει τη διεξαγωγή των Πανελληνίων, να εξαγγέλλει την επιτυχία των τηλεμαθημάτων όταν είναι φανερό πως αυτή η κατάσταση έχει απλά συντελέσει στην ώθηση των

μαθητών στην παραπαιδεία, ενισχύοντας έτσι τους ταξικούς φραγμούς στην εκπαίδευση.

Δεν έχει, δηλαδή, χώρο η τεχνολογία στην εκπαιδευτική διαδικασία;

Εννοείται πως μια λογική εισαγωγής της τεχνολογίας στην εκπαίδευση ειδικά με τη μορφή «επικουρικής ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης» δεν μας βρίσκει καταρχήν αντίθετους-ες. Όμως, ένα τέτοιο ερώτημα αποπροσανατολίζει από τα πραγματικά ερωτήματα κι αυτά δεν είναι άλλα πέρα από το να ψηλαφίσουμε τους τρόπους με τους οποίους θα κάνουμε την εκπαιδευτική διαδικασία, ως τέτοια, να χωράει πρώτα όλες και όλους τους μαθητές-ριες και φοιτητές-ριες. Μέχρι στιγμής, οι φωνές που υπερασπίζονται την τηλεκπαίδευση ως εκείνη τη συνθήκη που ήρθε για να μείνει, έχουν ήδη σκιαγραφήσει το λύκειο για τους λίγους και το πανεπιστήμιο για τις ακόμη λιγότερες του μέλλοντος. Ευαγγελίζονται πως η τηλεκπαίδευση ήρθε να απαντήσει στις καταλήψεις, όταν οι ίδιες, ως τέτοιες, θέτουν τα ερωτήματα προς την απέναντι πλευρά. Για εμάς το πανεπιστήμιο, πέρα από χώρος όπου παρακολουθούμε τα μαθήματά μας, είναι χώρος αμφισβήτησης και αλληλοζύμωσης. Είναι χώρος μέσα από τον οποίο αποκτάμε συλλογικές αναπαραστά-

σεις και μέσα από εκείνες ψηλαφίζουμε το ξεπέρασμα αυτού του κόσμου και ονειρευόμαστε έναν κόσμο μέσα στον οποίο η εκπαίδευση δεν είναι προνόμιο των λίγων, αλλά κοινωνικό αγαθό.

Η τηλεκπαίδευση επουδενί μπορεί να «μπαλώσει» το κενό που δημιουργούν η έλλειψη ανάληψης κρατικών ευθυνών όσον αφορά πάγια αιτήματα του φοιτητικού κινήματος ανά τα χρόνια, όπως επαρκείς υποδομές, σίτιση, στέγαση κ.ο.κ. Δυστυχώς ή ευτυχώς, το να τοποθετείς την εκπαιδευτική διαδικασία εν κενώ χώρου και χρόνου –το να μηδενίζεις δηλαδή χρόνους και αποστάσεις– δεν σημαίνει ότι μηδενίζεις και ταξικές ανισότητες. Αυτοματισμοί δεν υπάρχουν, και για εμάς γίνεται κάθε μέρα όλο και πιο σαφές ότι μια κοινωνία τεχνολογικά υπερκαταρτισμένη αλλά κοινωνικά άνιση είναι μια κοινωνία δυστοπική. Η γνώση πρέπει να είναι εργαλείο στα χέρια όλης της κοινωνίας, και ως τέτοιο οφείλουμε να υπερασπιστούμε τόσο εκείνη όσο και τους χώρους όπου εκείνη θεραπεύεται.

Βασίλης Καλλιακμάνης
Ευγενία Κρητικού
Ιωάννα Λίλα

Η πανελλαδική καμπάνια

Το ξέσπασμα της πανδημίας του κορονοϊού στην Ελλάδα και η επικείμενη, τότε, καραντίνα στα μέσα του Μάρτη, έφερε το σύνολο της ελληνικής Αριστεράς και του ανταγωνιστικού κινήματος σε μια από τις πιο «άβολες» και ταυτόχρονα κρίσιμες θέσεις που έχει βρεθεί τα τελευταία χρόνια. Αφενός, η τήρηση στάσης ευθύνης απέναντι στην κοινωνία που οδηγεί σε υποστήριξη των μέτρων περιορισμού των κοινωνικών ελευθεριών(!) και αφετέρου η συνειδητή μη-χρήση των βασικών μέσων αγώνα, όπως η διαδήλωση και η παρέμβαση στο πεδίο, σε μια στιγμή που ο πολιτικός χρόνος πύκνωσε απότομα.

Η διαδικτυακή πολιτική καμπάνια «Κανένας μόνος/Καμία μόνη» ξεκίνησε ακριβώς ως μια προσπάθεια κάλυψης αυτής της έλλειψης «μέσων αγώνα». Μια προσπάθεια, δηλαδή, πολιτικής παρέμβασης από την πλευρά της Αριστεράς κόντρα στη μονοφωνία του κυρίαρχου λόγου, με όσο γίνεται πιο κεντρικοπολιτικά χαρακτηριστικά. Η καμπάνια ξεκίνησε με πρωτοβουλία των τεσσάρων οργανώσεων που συσπειρώνονται στη νέα προσπάθεια διάλογου και κοινής δράσης (Αναμέτρηση, ΑΡΑΝ, ΔΕΑ, Συνάντηση). Πρωτοβουλία με εξαρχής ανοιχτό πολιτικά χαρακτήρα στο πλαίσιο του κινήματος, που γρήγορα πλαισιώθηκε και από άλλες συλλογικότητες (ΑΡ, ΑΡΑΣ,

Ξεκίνημα, Συντονισμός Κομμουνιστικών Δυνάμεων, Σύγχρονο Κομμουνιστικό Σχέδιο).

Η καμπάνια έθεσε εξαρχής ως πρωταρχικό στόχο την ανάδειξη των κρίσιμων κοινωνικών αιτημάτων σε κάθε φάση της πανδημίας. Στην αρχή ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στα αιτήματα που αφορούσαν τη στήριξη των υγειονομικών και συνολικά του ΕΣΥ, ως βασικού πυλώνα μάχης κατά της πανδημίας, καθώς και η ανάδειξη της κρατικής ευθύνης διαχείρισης της κρίσης απέναντι στην ατομική ευθύνη που διακρίνεται η κυβέρνηση. Οι προσλήψεις υγειονομικού προσωπικού αλλά και όλων των απαραίτητων υλικών μέσων ιεραρχήθηκαν πρώτα. Ταυτόχρονα, προσπάθησε να θέσει στο δημόσιο λόγο το ζήτημα επίταξης του

ιδιωτικού τομέα υγείας και ένταξής του στο ΕΣΥ σε περίπτωση που αυτό κριθεί αναγκαίο, χωρίς καμία αποζημίωση των ιδιοκτητών του.

Το δεύτερο κομμάτι των αιτημάτων αφορά την προστασία των εργαζομένων και συνολικά όλα τα ζητήματα σε σχέση με την επίθεση στην εργασία που προέκυψαν από την αρχή της καραντίνας. Η σχετική αιτηματολογία αφορά τόσο την απαραίτητη οικονομική στήριξη των εργαζομένων που θα βρεθούν σε ανάγκη, την προστασία από ενδεχόμενες απολύσεις και συνολικά από την εργοδοτική αυθαιρεσία όσο και τη θέσπιση και τήρηση των απαραίτητων μέτρων προστασίας για τους εργαζόμενους-ες που συνέχισαν να εργάζονται, και

Μια σκέψη και δυο λόγια για το εγχείρημα του Karantina Social Radio

Η παράδοση των κινηματικών ραδιοφώνων είναι μακρά. Από τον αυτοσχέδιο σταθμό του Πολυτεχνείου μέχρι την Κοκκινোসκουφίτσα, τον 1431, το ράδιο Ουτοπία και άλλα, η ανάγκη για μια οργανωμένη έκφραση ενός κινήματος, ενός σωματίου ή μιας πρωτοβουλίας ξέφευγε από την παραδοσιακή αντιπληροφόρηση ενός φυλλαδίου ή μιας εφημερίδας. Η δυσφορία που φέρνει η κυρίαρχη πληροφόρηση και τα συστηματικά fake news μαζί με την ανάγκη να εκφραστεί συλλογικά ένα κίνημα και συνάμα να ψηλαφίσει ένα νέο τρόπο οργάνωσης της πληροφόρησης, της ιεράρχησης και της μετάδοσής της είναι η κινητήρια δύναμη πίσω από τέτοιες προσπάθειες.

Ο Karantina Social, είναι γέννημα μιας τέτοιας κρισιακής κατάστασης. Υπηρετώ-

ντας το συλλογικό όραμα της καμπάνιας «Κανένας μόνος/Καμία μόνη», η οποία γεννήθηκε την επαύριο των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης και καραντίνας, ο Karantina Social έρχεται να δημιουργήσει το χώρο όπου θα ακουστεί η φωνή των «από κάτω». Όμως τολμά και πάει ένα βήμα παρακάτω: Δίνει φωνή και χώρο σε εκείνους και εκείνες που δίνουν καθημερινά μάχη με τον Covid19, μάχη με τις συνθήκες εγκλεισμού, μάχη με το ρατσισμό και το φασισμό, μάχη με τα αφεντικά και το κράτος. Γιατροί, εργάτες-ριες, φοιτητές-ριες, επιστήμονες, καλλιτέχνες, ακτιβιστές και εκπρόσωποι συνδικαλιστικών φορέων περνούν καθημερινά από τα μικρόφωνα του σταθμού και φωτίζουν τις πλευρές που οι μεγάλοι μιντιακοί όμιλοι αποκρύπτουν. Και είναι

πολλές αυτές οι πλευρές.

Πάνω απ' όλα όμως, ο Karantina Social με πολύ κόπο, τεχνικές δυσκολίες – και γι' αυτό πολλές καινοτομίες –, δεκάδες εργατοώρες από συντρόφους και συντρόφισσες, προσεγμένη δουλειά και απaráμιλλη μαχητικότητα και προσήλωση στον πολιτισμό και την ενημέρωση, καταφέρει και βάζει το δικό του αστέρι στον ουρανό των αυτοοργανωμένων ραδιοφωνικών εγχειρημάτων αυτής της χώρας. Όχι μόνο λόγω της αποτελεσματικότητάς του να φτιάξει ένα σταθμό που ακούγεται ευχάριστα σε συνθήκες κοινωνικής κρίσης. Άλλα και γιατί τελικά περιγράφει έναν άλλο τρόπο να συζητάμε δημοκρατικά, να συντονιζόμαστε συλλογικά, να σκεφτόμαστε δημιουργικά.

Στέλιος Φωτεινόπουλος

«Κανένας μόνος/Καμία μόνη»

αλληλεγγύη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
για μαθητές/τριες
Γυμνασίου, Γενικού Λυκείου, ΕΠΑΛ

Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΠΛΟ ΜΑΣ

* Η λειτουργία των τμημάτων θα ξεκινήσει μόλις δηλωθούν αρκετές συμμετοχές από εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες.
Για δήλωση συμμετοχής συμπληρώστε τις φόρμες που βρίσκονται στην περιγραφή ή επικοινωνήστε μαζί μας στο mail: kanenasmonos19@gmail.com

ΚανέναςΜόνος / ΚαμίαΜόνη

«Σήμερα είμαστε μια ομάδα απ' όλο το πρωτόκολλο»
Γνωστοποίηση, 28/4/20

«Ηλίθε η ώρα για επανεκκίνηση της οικονομίας με Αλληλεγγύη κανένας»
Συνέλευση Ελλήνων Βιομηχανιών, 23/4/20

(θα πταν)

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ
(αν την είχαμε ποτέ εγκαταλείψει)

Όπως πριν 3 μήνες έτσι και τώρα

Το ΕΣΥ δεν είναι ουσιαστικά ενισχυμένο για να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε αύξηση κρουσμάτων

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ στην εργασία και ουσιαστική ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΤΟΜΕΝΩΝ εργαζομένων δεν υπάρχουν

Η κυβέρνηση βάζει τα ΚΕΡΑΤΑ των λίγων πάνω από τις ΣΩΣΕΙΣ των πολλών!

ΚανέναςΜόνος / ΚαμίαΜόνη

ΟΙ ΚΑΛΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

(11+9)

20€€ ΣΤΑ ΜΜΕ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΜΠΑΝΙΑ "ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΠ"

επειδή η πλήρης στήριξη στην κυβέρνηση δεν μπορεί να αφηθεί στο φιλότιμο

ΚανέναςΜόνος / ΚαμίαΜόνη

ΚΑΝΕΝΑΣ ΜΟΝΟΣ-ΚΑΜΙΑ ΜΟΝΗ
Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΠΛΟ ΜΑΣ!

Η συλλογική κουζίνα el chef μαγειρεύει καθημερινά
—τηρώντας όλους τους υγειονομικούς κανόνες—
και προσφέρει αλληλεγγύη γεύματα σε όσους-ες έχουν ανάγκη.

Κάθε μέρα 1.30' έως 2.30' μ.μ. στο Στέκι Μεταναστών Τσαμαδού 13, Εξάρχεια

ιδιαίτερα των λεγόμενων εργαζόμενων «πρώτης γραμμής» (υγειονομικοί, σούπερ μάρκετ, κούριερ/μεταφορείς κ.λπ.).

Δεύτερο άξονα στη στοχοθεσία της καμπάνιας αποτέλεσε η έμπρακτη αλληλεγγύη. Η ανάδειξη, στήριξη αλλά και δημιουργία νέων δομών αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης όπου υπήρχε κοινωνική ανάγκη και οργανωτική δυνατότητα. Αποτέλεσε και αποτελεί βασικό στόχο αυτές οι δομές αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης να είναι εγχειρήματα πολύ ευρύτερα πολιτικά από την καμπάνια, να καταφέρουν δηλαδή να εμπλέξουν αρκετά ευρύτερο κόσμο, ακόμα και αν ξεκίνησαν με πρωτοβουλία της, και για αυτό δεν επιλέχθηκε η ένταξή τους σε κεντρική «ομπρέλα». Στόχος που επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό τόσο με τη στήριξη και επανεκκίνηση υπάρχοντων τοπικών δικτύων αλληλεγγύης όσο και με τη δημιουργία νέων ομάδων αλληλοβοήθειας σε διάφορους δήμους και γειτονιές (π.χ. Εξάρχεια, Γκύζη, Πατήσια κ.λπ.). Τέλος, έχουν ξεκινήσει και «κεντρικές» δράσεις αλληλεγγύης από την καμπάνια, με στόχο τη στήριξη κατά βάση των λεγόμενων «αόρατων κοινωνικών ομά-

δων», όπως οι μετανάστριες κρατούμενες στην Π. Ράλλη και οι Κούρδοι πρόσφυγες στο Λαύριο.

Η καμπάνια αποτελείται από τη συντακτική ομάδα και όλες τις επιμέρους ομάδες εργασίας (υγείας, εργασιακών, αλληλεγγύης, ελευθεριών, γραφιστικών/βίντεο, ραδιοφώνου, Instagram, twitter, Facebook, τύπου). Η συντακτική επιτροπή έχει συντονιστικό ρόλο, συζητά τις κεντρικές πολιτικές κατευθύνσεις της πρωτοβουλίας λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις των διάφορων ομάδων της καμπάνιας. Βασική κατεύθυνση αποτελεί η προσπάθεια ανοιχτότητας στον τρόπο παραγωγής των υλικών της καμπάνιας μέσω των θεματικών της ομάδων, με την εμπλοκή όσο γίνεται περισσότερου κόσμου, είτε οργανωμένων είτε ανένταχτων συντρόφων-ισσών.

Θεωρώντας πως ένας πρώτος πολιτικός κύκλος της επιδημίας κλείνει, προκύπτει και η πρώτη ανάγκη απολογισμού. Κατ' αρχάς λοιπόν, ο απολογισμός της καμπάνιας κρίνεται αρκετά θετικός στο επίπεδο της απεύθυνσης, μιας και κατάφερε να

υπερβεί κατά πολύ «τα μεγέθη μας» και να φτάσει, έστω και διαδικτυακά, σε ένα αρκετά ευρύτερο ακροατήριο. Επιπλέον, κατάφερε να εμπνεύσει και να εμπλέξει πολύ μεγάλο δυναμικό αγωνιστών και αγωνιστριών, κυρίως οργανωμένων αλλά και ανένταχτων, στην ίσως δυσκολότερη, κινηματικά, συγκυρία του τελευταίου διαστήματος.

Η ρευστότητα στο μέτωπο της μάχης της πανδημίας καθιστά δύσκολη την ακριβή πρόβλεψη της μεσοπρόθεσμης συγκυρίας. Ένας πρώτος κύκλος φαίνεται πως κλείνει, με την ελληνική κοινωνία να βγαίνει όμως, ευτυχώς, όρθια. Η συλλογική στάση ευθύνης που επέδειξε το σύνολο του κοινωνικού σώματος, αλλά και η τρομαχτική προσπάθεια των εργαζομένων «πρώτης γραμμής» κερδίζουν σήμερα τη μάχη, αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά πως μόνο ο λαός σώζει το λαό.

**Κώστας Παπαβασιλείου
Δημήτρης Αδαμόπουλος**

Ο εγκλεισμός τελειώνει. Όχι για όλους...

«Ο νόμος, μέσα στην απόλυτη σοφία του, απαγορεύει τόσο στους πλούσιους όσο και στους φτωχούς να ζητιανεύουν, να κοιμούνται κάτω από γέφυρες και να κλέβουν το ψωμί.»

Ανατόλ Φρανς

Αν μπορεί σε αυτή τη φράση να συνοψιστεί όλη η ιστορία του ταξικού ανταγωνισμού, ταυτόχρονα μπορεί κανείς να διαβάσει τι είναι αυτό που συμβαίνει σχεδόν δυο μήνες τώρα στην ανθρωπότητα εν μέσω μιας παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης λόγω του κορονοϊού. Αν μετρήσει κανείς τις απώλειες, παρότι ο ιός δεν ξεχωρίζει φυλές και τάξεις, δεν θα δυσκολευτεί να δει ποιες ομάδες πληθυσμού είναι

σπίτια μας, αλλά με το βλέμμα στην πραγματικότητα της ζωής των εγκλωβισμένων προσφύγων συγκροτήσαμε μια πρωτοβουλία με στόχο την εκκένωση των κέντρων υποδοχής στα νησιά μέσω ενός διαδικτυακού ψηφίσματος για να συγκεκριθούν υπογραφές, το οποίο απευθύνεται στην κυβέρνηση και στην Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Έχοντας στο μυαλό το ενδεχόμενο εμφάνισης κρούσματος του ιού σε μια συνθήκη απαράδεκτου συγχρωτισμού, με χιλιάδες ανθρώπων να διαμένουν σε σκηνές δίπλα σε σκουπίδια και λάσπες, με την απουσία εντατικών μονάδων στα νησιά και υποστελέχωση των δομών υγείας, με μια κυβέρνηση που ασκεί πολιτικές βαρβαρότητας στο προσφυγικό, η διασπορά μέσα στα στρατόπεδα, σε ευάλωτους πληθυσμούς και ευπαθείς ομάδες θα σήμαινε συγκρούσεις, πόνο, βία και θάνατο.

Λίγες μέρες πριν την έκρηξη της πανδημίας στην Ευρώπη και με τα νησιά πληγωμένα από τα πογκρόμ στους πρόσφυγες, την πυρπόληση στεγαστικών δομών και δομών αλληλεγγύης, τις επιθέσεις σε γιατρούς και εργαζόμενους στο προσφυγικό, τις συγκρούσεις κατοίκων και τοπικών αρχών με τα ΜΑΤ για τη δημιουργία κλειστών κέντρων κράτησης, καθώς επίσης και με την κρίση στον Έβρο, με τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις να απωθούν πρόσφυγες που ήθελαν να μπουν στη χώρα, μετά από τα επικίνδυνα παιχνίδια του Ερντογάν, η ΕΕ ενίσχυσε οικονομικά την ελληνική κυβέρνηση με 700 εκατομμύρια για να συγκρατήσει την είσοδο των προσφύγων στα ευρωπαϊκά εδάφη και ουσιαστικά να «κόψει το λαιμό της», συνεχίζοντας τη βάρβαρη πολιτική της και παραβιάζοντας κάθε διεθνή συνθήκη, αρκεί να μην περάσουν οι πρόσφυγες.

Κανείς και καμιά δεν ξέρει πού πήγαν αυτά τα χρήματα, αν κρίνουμε πάντως από τις δηλώσεις του υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής Νότη Μηταράκη, όχι στο να βρεθεί μια λύση για την αξιοπρεπή διαβίωση αυτών των ανθρώπων. Αντί να κατευθύνει αυτά τα χρήματα στο να ενοικιαστούν διαμερίσματα ή ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα, ειδικά αυτή την περίοδο που ο τουρισμός έχει πληγεί και οι ιδιοκτήτες τους βιώνουν μια οικονομική καταστροφή

και να διασφαλίσει την ιδιωτικότητα και την προσωπική υγιεινή των προσφύγων ταυτόχρονα με την προστασία της δημόσιας υγείας, συνεχίζει να επιμένει στην σκληρή ιδεοληψία του, αφήνοντας στο έλεος σαράντα χιλιάδες ανθρώπους, αντιμετωπίζοντάς τους ως παρίες της ζωής.

Κάθε άλλη φωνή που προέρχεται είτε από τα χείλη της ευρωπαϊκής επιτρόπου Εσωτερικών Υποθέσεων Ίλβα Γιόχανσον είτε από γιατρούς, Έλληνες και Ευρωπαίους που δούλευαν στο πεδίο είτε από ελληνικές και διεθνείς οργανώσεις για αποσυμφόρηση και εκκένωση των στρατοπέδων και μεταφορά τους σε ασφαλείς στεγαστικές δομές, βρίσκει αυτιά κλειστά και αδιάφορα. Αδιάφορη για την κυβέρνηση η προστασία της ανθρώπινης ζωής και της δημόσιας υγείας. Αδιάφορο για το τι θα σημαίνει για τα νησιά, τους κατοίκους τους και τους υγειονομικούς μια πανδημία. Αδιάφορο το πώς λειτουργήσαν ως παραδείγματα, έστω και με πολλά προβλήματα, τα στεγαστικά προγράμματα για τους πρόσφυγες τα τελευταία τέσσερα χρόνια, στην προσπάθεια ένταξής τους, αποδοχής τους από τους ντόπιους ή ως αναχώματα στην καλλιέργεια του μίσους και του ρατσισμού.

Παρά το γεγονός ότι ο μύθος του μεσσία πρωθυπουργού και του επιτυχημένου μειλίχιου επιστήμονα καθηγητή που πήραν γρήγορα τα μέτρα «κοινωνικής απομόνωσης» καλλιεργήθηκε εντέχνως από τα ΜΜΕ και πάτησε στο φόβο των ανθρώπων, δεν μπόρεσε να κρίψει ότι εκεί όπου πραγματικά υπάρχει κίνδυνος μιας πανδημίας, στους προσφυγικούς καταυλισμούς, στις φυλακές, στα στρατόπεδα, έστριψαν «διά του αρραβώνος». Ακόμα και τώρα όμως που σχεδιάζουν τερματισμό της καραντίνας και επαναφορά στην «κανονικότητα», κανένας κίνδυνος δεν έχει αποφευχθεί και καμιά ζωή δεν είναι περιττή.

Οι υπογραφές για την εκκένωση συνεχίζονται και στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας οι δράσεις για να είναι το αίτημα μαχητό και διεκδικήσιμο θα εξακολουθήσουν. Στο τέλος θα νικήσει η ζωή!

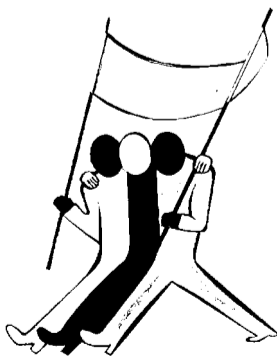
**Πρωτοβουλία
Εκκενώστε τα Κέντρα Υποδοχής
Προσφύγων**

αυτές που χτυπήθηκαν περισσότερο – και δεν ήταν μόνο και κυρίως οι ηλικιωμένοι. Είναι οι κάτοικοι του Μπρονξ στη Νέα Υόρκη, οι κάτοικοι των βόρειων προαστίων στο Παρίσι, οι κάτοικοι στις φτωχογειτονιές στο Νέο Δελχί ή στην Κωνσταντινούπολη, εκεί δηλαδή που οι άνθρωποι ζούνε σε σπίτια μικρά και στενά, σε συνθήκες υψηλού συγχρωτισμού, με κακές συνθήκες υγιεινής.

Αν μεταφέρουμε αυτή την εικόνα στην Ελλάδα και στους προσφυγικούς πληθυσμούς, οι οποίοι αντιμετωπίζουν τις πιο άθλιες συνθήκες διαβίωσης, στοιβαγμένοι σε στρατόπεδα λίγων θέσεων για πενταπλάσιους ανθρώπους, κυρίως στα νησιά, δίχως στοιχειώδη πρόσβαση σε νερό, δίχως δυνατότητα τήρησης κανόνων προσωπικής υγιεινής, μόνο την τύχη μπορούμε να επικαλεστούμε για το γεγονός ότι η πανδημία δεν πέρασε τα συρματοπλέγματα της Μόριας στη Λέσβο ή τους τοίχους της ΒΙΑΛ στη Χίο.

Από τις πρώτες μέρες εφαρμογής των μέτρων, κλεισμένες και κλεισμένοι στα

Πίσω από τα τείχη...

«Πρώτη μας φροντίδα είναι ο άνθρωπος», δήλωνε στις 17 Μαρτίου ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, σχετικά με τις εξελίξεις στη χώρα για τον κορονοϊό. Τα μέτρα που ελήφθησαν αυστηρά, αποστάσεις ασφαλείας, ατομική ευθύνη και κοινωνική αποστασιοποίηση, μηνύματα για άδεια για μετακίνηση στην πόλη και εθνική ομοψυχία και ανάταση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας.

Και αν η πληροφόρησή μας περιοριζόταν στα κρατούντα ΜΜΕ θα πιστεύαμε ότι όντως αυτή είναι η εικόνα της χώρας και όλα δουλεύουν ρολόι.

Όμως... από την πρώτη στιγμή εξαιρέθηκαν από τα μέτρα προστασίας συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων. Κάποιες περιπτώσεις είναι ενδεικτικές για το πώς χειρίστηκε το κράτος ομάδες ήδη περιθωριοποιημένες.

Πρώτη, οι χιλιάδες κρατούμενοι και κρατούμενες της χώρας. Στοιβαγμένοι στα κάτεργα των ελληνικών φυλακών τα μόνα μέτρα που ελήφθησαν ήταν αυτά της απομόνωσής τους από τον έξω κόσμο. Οι συνθήκες κράτησης που δεν παρουσιάζουν καμιά βελτίωση –ελλιπής πρόσβαση στην υγεία, έλλειψη χώρου, σχεδόν απύκντη καθαριότητα– είναι επιπλέον παράγοντες που επιβαρύνουν μια κατάσταση και οδηγούν σε ακόμη πιο ζοφερή καθημερινότητα. Έτσι, οι κρατούμενοι και κρατούμενες συνεχίζουν να υφίστανται έναν ακόμη εγκλεισμό μέσα στον εγκλεισμό τους, μιας και στερούνται επισκεπτήρια, τρόφιμα και αλληλογραφία επιδεινώντας ακόμη περισσότερο την ψυχολογική τους κατάσταση.

Κρατούμενοι, φορείς και οργανώσεις ζητούσαν από την αρχή αποσυμφόρηση των φυλακών με πολύ συγκεκριμένες προτάσεις, όπως την αποφυλάκιση όσων έχουν μικρές ποινές ή όσων έχουν μικρό υπόλοιπο ποινής ή τον κατ'οίκον περιορισμό ηλικιωμένων ή ευπαθών ομάδων.

Η δεύτερη αφορά τα κρατητήρια και τα προσφυγικά καμπ- hoisroi και στρατόπεδα «φιλοξενίας» και το πώς η κυβέρνηση (δεν) διαχειρίστηκε τη συνθήκη της παραμονής χιλιάδων ανθρώπων σε πολύ περιορισμένο χώρο. Όπως αποδείχτηκε, δοκιμάστηκε και στην Ελλάδα το πείραμα της «ανοσίας της αγέλης» με πειραματόζωα ανθρώπους με περιορισμένη πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, που διαβιούν σε συνθήκες εγκλεισμού. Το αποτέλεσμα; Το είδαμε όταν άρχισαν να νοσούν οι άνθρωποι στα καμπ και σε πολυπληθείς δομές φιλοξενίας.

Η τρίτη αφορά την Αζιζέλ Ντενίρογλου, η οποία αφού νόσησε με συμπτώματα που

παρέπεμπαν σε covid-19 αφέθηκε αβοήθητη στην «καραντίνα» των γυναικείων φυλακών στον Ελαιώνα, με αποτέλεσμα να πεθάνει κατά τη διακομιδή της με το ΕΚΑΒ. Ούτε έχει κάποιο νόημα ποια είναι τα πραγματικά παθολογικά αίτια του θανάτου της. Αυτό που πρέπει να αναδειχτεί και να καταδικαστεί είναι ο τρόπος που αντιμετωπίστηκε. Όχι ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας αυτής, που δηλώνεται ότι θα τύχει της φροντίδας που απαιτείται από την πανδημία. Δεν μεταφέρθηκε έγκαιρα στο νοσοκομείο για να εξεταστεί (για να μην επιβαρυνθεί το σύστημα υγείας;) και παρά την επιμονή των συγκαταόμενων της της παρασχέθηκε μόνο παρακαταμόλη. Ενδιαφέρον αποκτά βεβαίως το γεγονός ότι η Αζιζέλ Ντενίρογλου εκτός από κρατούμενη είναι και Ρομά. Δυο φορές λοιπόν στο περιθώριο της κανονικότητας, δυο φορές καταδικασμένη σε θανατική ποινή.

Η υπόθεση Ντενίρογλου έχει και συνέχεια: Η άγρια καταστολή από τα ΜΑΤ, την οποία κατήγγειλαν οι κρατούμενες, της εξέγερσης που δίκαια ακολούθησε το θάνατο (δολοφονία) της Αζιζέλ. Οι κρατούμενες εξωθήθηκαν με τη βία στις πτέρυγές τους, ενώ στην πτέρυγα της Αζιζέλ ακολούθησε και άγριος ξυλοδαρμός με αποτέλεσμα δύο γυναίκες να καταλήξουν στο νοσοκομείο. Τίποτα από αυτά βέβαια δεν κατάφερε να περιορίσει την εξέγερσή τους, που εξαπλώθηκε σε όλη τη φυλακή. Και τώρα ακολουθεί η δεύτερη πράξη: Όχι, δεν αναζητούνται τα αίτια του θανάτου της Αζιζέλ Ντενίρογλου. Ο εισαγγελέας επιδίδεται στην τεκμηρίωση του βαθμού συμμετοχής της κάθε κρατούμενης στην εξέγερση για να ακολουθήσει η τιμωρητική «κακή διαγωγή» που θα στερήσει στις γυναίκες την αποφυλάκιση με κάποια κριτήρια (λόγω συμπεριφοράς κατά την κράτηση).

Τέταρτη υπόθεση ο Βασίλης Δημάκης. Η εκδικητική μεταγωγή του, τιμωρία για τη συμμετοχή του στη δίκαιη διαμαρτυρία των συγκαταόμενων του, τον οδηγεί εν μέσω πανδημίας σε απεργία δίψας, θέτοντας

πλέον τη ζωή του σε κίνδυνο. Και εδώ φαίνεται για άλλη μία φορά πόσο ισότιμοι είμαστε απέναντι στην πρόληψη και τη φροντίδα. Για τον Βασίλη Δημάκη δεν ανησυχεί κανένας ιθύνων νους ότι μπορεί να εκτίθεται σε κίνδυνο ο ίδιος και οι υπόλοιποι συγκαταόμενοί του, σε μια πιθανή αναζωπύρωση της απειλής του ιού. Η μεταγωγή –που εκτός των άλλων του στερεί και τη δυνατότητα να συνεχίσει τις σπουδές του– είναι η κανονικότητα και το κίνημα αλληλεγγύης είναι το καταδικαστέο – ευτυχώς, ο αγώνας του είχε αίσια έκβαση με την επαναμεταφορά του στη Φυλακή Κορυδαλλού.

Ας αναγνωρίσουμε ότι εμείς αναλάβαμε την ευθύνη μας και περιορίσαμε τη διασπορά του ιού. Ας αναλάβει και η πολιτεία τη δική της ευθύνη και ας πράξει το αυτονόητο: αποσυμφόρηση των φυλακών, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για όλες και όλους, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα καμπ.

Ας είναι η ανθρώπινη ζωή πάνω από τα κέρδη.

Ευαγγελία Κοντοδήμα

Φυλακές

Το βασίλειο του κακοποιητή είναι το οικιακό άσυλο: είναι οι κλειστές πόρτες, η σιωπή, η ντροπή, η εξάρτηση...

Στις μέρες της καραντίνας λόγω της διασποράς του κορονοϊού, διαβάζουμε πως η ενδοοικογενειακή βία αυξήθηκε, πράγμα που οι ευαισθητοποιημένες φεμινίστριες προέβλεψαν πριν ακόμα εμφανιστούν τα στατιστικά στοιχεία που δείχνουν διπλασιασμό σχεδόν των κλήσεων για βοήθεια στη γραμμή sos για την έμφυλη βία 15900 της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής. Τις πρώτες εβδομάδες του εγκλεισμού, οι γυναίκες που απευθύνονταν φοβισμένες στην αστυνομία επέστρεφαν στο δηλητηριασμένο από τη βία και επικίνδυνο σπίτι τους, έχοντας ακούσει από τους υπεύθυνους για την προστασία τους ότι «έχουν κλείσει τα δικαστήρια, δεν θα προχωρήσει η μήνυση, τι θα κάνεις μέχρι τότε» ή ακόμα χειρότερα «έχουν παγώσει όλα λόγω καραντίνας, δεν μπορούμε να ασχοληθούμε με αυτό». Γενικά, γνωρίζουμε ότι η αστυνομία πολύ συχνά αποθαρρύνει τις γυναίκες να υποβάλουν μήνυση και μιας που οι θεσμοί που πλέον παρακολουθούν τα ζητήματα των θυμάτων της έμφυλης βίας αυξάνονται και υπάρχει ένας στοιχειώδης κοινωνικός έλεγχος, οι αστυνομικοί καταφεύγουν σε όλο και πιο εκλεπτυσμένες δικαιολογίες (σε σχέση με την παλιά γνωστή προτροπή «γύρνα στον άντρα σου») για να μην κάνουν τη δουλειά τους.

Αυτό που προκάλεσε ευχάριστη έκπληξη ήταν που η κυρίαρχη αφήγηση των κρατούντων υιοθέτησε και ενσωμάτωσε την έγνοια των κινημάτων και της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την προστασία των γυναικών θυμάτων βίας: Ο Κούλης κάνει έκκληση στην ευαισθητοποίηση του κόσμου για τη βία πίσω από τις κλειστές πόρτες και διαφημίζει στο twitter του τη γραμμή βοήθειας 15900, ο Τσιόδρας κάνει μνεία στην ενδοοικογενειακή βία και στην ανάγκη αποφυγής της με κάθε τρόπο. Ακόμα περισσότερο, ο Αντόνιο Γκουτέρες, Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, κάνει δήλωση για τα πεδία μάχης των σπιτιών όπου υπάρχουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που συνοδεύεται από μια σειρά προτάσεων για τα επιμέρους μέτρα που πρέπει να ληφθούν από τα κράτη.

Θέλει ακόμα πολύ φως να ξημερώσει...

Η περιβόητη ισότητα των φύλων, στην οποία ομνύουν όλο και συχνότερα οι φιλελεύθεροι πολιτικοί κύκλοι και αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για την κατάργηση της έμφυλης βίας, είναι δύσκολο να γίνει πράξη σε συνθήκες αγριεμένου καπιταλισμού, ανεργίας, περιστολής των εργατικών δι-

καιωμάτων, ανταγωνισμού των φτωχών και εξαθλίωσης. Όσα μπαλώματα κι αν προσπαθούν να ράψουν στο τρύπιο ένδυμα του χρεωκοπημένου οικονομικοπολιτικού συστήματος, τα επιδοτούμενα προγράμματα «ενίσχυσης της απασχόλησης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαπιστώνουμε πως οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες και πιο εκτεθειμένες και η αγωνία της ανεργίας τεράστιος βραχνάς και τροχοπέδη.

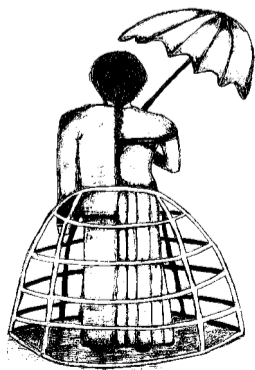
Η ενδοοικογενειακή βία στους προσφυγικούς πληθυσμούς είναι πολύ συνήθης και η προστασία των γυναικών και των παιδιών από αυτή, πενιχρή. Όσα συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες προσωρινής φιλοξενίας κι αν δημιουργηθούν, αν δεν υπάρχουν αποφασιστικές πολιτικές ένταξης, οι πληθυσμοί αυτοί είναι απολύτως εκτεθειμένοι: σε κατάσταση τεράστιας ανασφάλειας, όπου η επιβίωση είναι καθημερινό αγωνιώδες διακύβευμα, όπου ακόμα και η σταθερή στέγη και τροφή δεν είναι εξασφαλισμένα, το τελευταίο που μια γυναίκα μπορεί να αποφασίσει είναι να λάβει ψυχοκοινωνική στήριξη για να επεξεργαστεί το ψυχικό της τραύμα, να μπει σε νομικές διαδικασίες για να ρυθμίσει το χωρισμό από τον δράστη και τρόπους επικοινωνίας με τα ανήλικα παιδιά και να πάρει τόσο σοβαρές ανατρεπτικές αποφάσεις για τη ζωή της.

Για να επιστρέψουμε εκεί που ξεκινήσαμε, στο βασίλειο του κακοποιητή όλες τις μέρες και κυρίως αυτές του εγκλεισμού, οι

κλειστές πόρτες ευνοούν την ασυδοσία και τη συγκάλυψη. Στα κλειστά και στα κρυφά, τόσο ο θύτης όσο και το θύμα μπορούν να προσποιηθούν ότι η βία δεν συνέβη ή ότι οι συνέπειές της δεν είναι τόσο καταστρεπτικές. Γνωρίζουμε με βεβαιότητα ότι αυτή η παραγνώριση - απώθηση έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία των γυναικών. Η ντροπή του θύματος είναι ένας από τους βασικούς λόγους που την ωθούν να παραγνωρίζει και να σιωπά. Όσον αφορά την ανάγκη: είναι αυτονόητο πως η οικονομική εξάρτηση είναι ο βασικότερος λόγος που οι γυναίκες θύματα ή επιβίωσες ενδοοικογενειακής βίας δεν αποφασίζουν να εγκαταλείψουν τον κακοποιητή και τη βίαιη σχέση. Υπάρχει και η συναισθηματική εξάρτηση που μέχρι πρόσφατα τα κινήματα την αφήναμε απέξω γιατί δεν μπορούσε να τη συμπεριλάβει το βασικό μας μέχρι πρότινος θεωρητικό οπλοστάσιο που αφορά την πατριαρχία και το σεξισμό..

Έλενα Αποστολίδου

Υ.Γ. Όσο γράφονται τούτες οι γραμμές, τα γεγονότα στο Κρανίδι, με τους φοβισμένους νοικοκυραίους που ψώνιζαν φτηνό σεξ από τις απελπισμένες γυναίκες πρόσφυγες στο ξενοδοχείο του ΔΟΜ και τώρα φοβούνται μήπως κόλλησαν το θανατηφόρο ιό, μας γεμίζουν οργή και μας θυμίζουν ότι και η έμφυλη βία έχει πολλά ακόμα πρόσωπα – ίσως το σεξ για την επιβίωση να είναι το πιο αποτρόπαιο από αυτά.

Για το περιβάλλον... φυσάει κόντρα

Περιβάλλον

Εάν ένα κρεσέντο αυταρχισμού και υποκρισίας, η κυβέρνηση αποφασίζει εντός πανδημίας να κατεβάσει σε ψήφιση νομοσχέδια που αφορούν εκατομμύρια πολίτες, όπως της παιδείας, και νομοσχέδια όπως αυτό του υπουργείου Περιβάλλοντος που αφορά το φυσικό περιβάλλον της χώρας. Εξυπακούεται ότι οι επιλογές τους ως προς το περιεχόμενο των νομοσχεδίων είναι ακραία νεοφιλελεύθερες και εξυπηρετικές σε «φίλους».

Με τον τίτλο «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας» (όπου ακούγεται εκσυγχρονισμό, καμένα δέντρα μυρίζουν... για να παραφράσουμε) έχει ήδη κατατεθεί και οδεύει προς ψήφιση ένα ακραία αντιπεριβαλλοντικό νομοσχέδιο. Μέχρι στιγμής έχει στηλιτευτεί από δεκάδες περιβαλλοντικές οργανώσεις και συλλογικότητες και ζητείται η απόσυρσή του, αλλά το υπουργείο ήδη το κατέθεσε προς ψήφιση.

Συνοπτικά το νομοσχέδιο:

1. Θεσμοθετεί κάθε είδους παρέμβαση σε προστατευόμενες περιοχές, χωρίς καν γνωμοδότηση από τους μέχρι τώρα Φορείς Διαχείρισης. Οι παρεμβάσεις μπορεί να είναι ακόμα και εξορύξεις υδρογονανθράκων(!). Στην ουσία υπονομεύει παντελώς τους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών με μια σειρά μέτρων και με την ίδρυση άλλου κεντρικού οργανισμού που θα έχει την ευθύνη για τις προστατευόμενες πε-

ριοχές... εξ αποστάσεως.

2. Παρ' όλες τις μεγάλες αντιδράσεις, επιτρέπει την εγκατάσταση βιομηχανικών πάρκων ανεμογεννητριών όπου βολέψει τους επενδυτές, ζημιώνοντας περιοχές και τοπικές κοινωνίες και δυσφημώντας το ρόλο που θα μπορούσαν να παίξουν οι ΑΠΕ σε ένα τελείως διαφορετικό πλαίσιο, με ένα τελείως διαφορετικό σχέδιο.

3. Καταργεί ουσιαστικά οποιονδήποτε έλεγχο στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, πεδίο στο οποίο απαιτούνταν αυστηροποίηση και όχι διάλυση του υπάρχοντος πλαισίου. Με δικαιολογία τη διοικητική καθυστέρηση, αντί να ενισχύσει με προσωπικό τις αρμόδιες υπηρεσίες καταργεί ουσιαστικά την περιβαλλοντική αδειοδότηση.

4. Για άλλη μια φορά εκπέμπεται μήνυμα υπέρ της αυθαίρετης δόμησης νομιμοποιώντας αυθαίρετα σε δάση και υγροτόπους.

5. Διευκολύνει πρακτικές υποβάθμισης των ρεμάτων από ανεξέλεγκτη διάθεση παντός είδους λυμάτων.

Το φυσικό περιβάλλον της χώρας έπαιξε πάντα το ρόλο της «προίκας». Διάφορες νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις, ανά τις δεκαετίες, που επιθυμούσαν να δώσουν «δωράκια» σε καλούς φίλους και υποστηρικτές, κυρίως επιχειρηματικά συμφέροντα, πρόσφεραν δωρεάν δημόσιες εκτάσεις για κάθε είδους χρήσεις και «επενδύσεις». Ακόμα και για ιδιωτικά γήπε-

δα (άρτος και μπαλίτσα) έκοβαν και χάριζαν κάποιο πολύτιμο κομμάτι γης νομιμοποιώντας την υφαρπαγή μέσω νόμων ή και χωρίς. Από αυτό το τελευταίο δεν ξεχώρισε ούτε η διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ.

Φυσικά δεν ήταν μόνο αυτός ο λόγος της εκποίησης των δημόσιων αγαθών – συμπεριλαμβανομένου του φυσικού περιβάλλοντος –, αλλά η κύρια αιτία είναι μια βαθιά νεοφιλελεύθερη αντικοινωνική αντίληψη ότι τα κέρδη και ο κύκλος του χρήματος είναι πάνω απ' όλα. Και το περιβάλλον είναι σημαντικό μέσο να βγάλουν χρήματα στερώντας το από την κοινωνία και από το μέλλον.

Θα περίμενε βέβαια κανείς ότι ακόμα και ο φωτογραφημένος σε αυτοκίνητο ιδιωτικής εταιρείας ενέργειας, Χατζηδάκης, θα ερυθριούσε λόγω πανδημίας να κατεβάσει ένα τόσο σημαντικό νομοσχέδιο την ώρα που επικρατεί μια κατάσταση εξαίρεσης λόγω κορωνοϊού, που δεν επιτρέπει σε αυτούς και αυτές που ενδιαφέρονται να συζητήσουν, να αντιδράσουν και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. Κι όμως, η αλαζονεία και η αίσθηση της παντοδυναμίας που έχει κάθε φορά η εξουσία δεν τον εμπόδισαν κι αυτόν και άλλους συναδέλφους του να επιδιώκουν να αποτελειώσουν ό,τι έχει μείνει σε δημόσια υποδομή και δημόσια περιουσία, παρότι αποδείχτηκε η «ζωής και θανάτου» σημασία των δημόσιων υποδομών στην περίπτωση του ΕΣΥ.

Κυριακή Κλοκίτη

Λουίς Σεπούλβεδα:

Ο Λουίς Σεπούλβεδα έφυγε μέσα στις μέρες της πανδημίας και της κοινωνικής μας απομόνωσης. Ο χιλιανός συγγραφέας γλίτωσε από τα βασανιστήρια της δικτατορίας του Πινοσέτ, από τη φυματίωση που απέκτησε στα κελιά των φυλακών, τις σφαίρες ενός ελεύθερου σκοπευτή στη Νικαράγουα, αλλά έχασε την πολυήμερη μάχη με τον κορονοϊό στις 16 Απριλίου. Ήταν 71 χρονών. Η συντρόφισσά του Κάρμεν Γιάνιες και τα παιδιά του, «το καλύτερο τσούρμο των ονείρων του», όπως τα αποκαλούσε, ευχαρίστησαν τους ανθρώπους του νοσοκομείου «για τον επαγγελματισμό και την αφοσίωσή τους», καθώς και για τα χιλιάδες μηνύματα αγάπης και συμπαραστάσης που δέχτηκαν. Δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά. Ο Σεπούλβεδα ή αλλιώς Λούτσο, όπως τον έλεγαν οι φίλοι και οι σύντροφοι-ισσές του, ήταν ένας Μαπούτσε, ένας «άνθρωπος της Γης», που αγαπήθηκε πολύ ως αφηγητής, ταξιδευτής, αγωνιστής και φίλος.

Ο χιλιανός συγγραφέας γεννήθηκε «βαθιά κόκκινος», όπως έλεγε ο ίδιος, σε μια προλεταριακή συνοικία στο Σαντιάγο, όπου οι άνθρωποι έκαναν πράξη τις αξίες της ανθρωπιάς. Στα 13 του χρόνια μπήκε στη νεολαία του κομμουνιστικού κόμματος της Χιλής (PCCh) στο τέλος μιας ομιλίας του Πάμπλο Νερούδα. Μετά την εγγραφή του στην κομμουνιστική νεολαία, ο πατέρας του τον υποδέχτηκε λέγοντάς του ότι στο εξής ήταν κάτι παραπάνω από πατέρας γι' αυτόν: ήταν σύντροφός του. Τη μοναχική και αυθόρμητη ένταξή του στο PCCh ακολούθησε η ηχηρή και μαζική διαγραφή 3.000 νεολαίων από το κόμμα, το 1968, λίγο μετά τη δολοφονία του Τσε. Κατηγορήθηκαν ως προδότες, επειδή ένωσαν την ανάγκη να θέσουν ερωτήματα για το αντάρτικο στη Βολιβία και τη στάση του κόμματος.

Η πολιτική του διαδρομή συνεχίζεται στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, για να βρεθεί αργότερα στην προσωπική φρουρά του Σαλβαδόρ Αλιέντε, τη γνωστή G.A.P (Grupo de Amigos Personales, Ομάδα Προσωπικών Φίλων), τα μέλη της οποίας πολέμησαν στο πλευρό του τη μέρα του πραξικοπήματος. Πολλοί από αυτούς συγκαταλέγονται στους αγνοούμενους Χιλιανούς. Ο ίδιος συλλαμβάνεται, κατηγορείται για εσχάτη προδοσία και καταδικάζεται σε 28 χρόνια φυλάκιση. Βασανίζεται από τη χούντα του Πινοσέτ και τρία χρόνια μετά, με παρέμβαση της Διεθνούς Αμνηστίας, απελευθερώνεται και

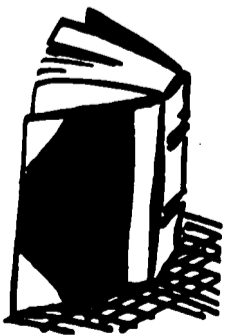
εξορίζεται. Περιπλανιέται σε χώρες της Λατινικής Αμερικής (Αργεντινή, Παραγουάη, Βραζιλία) – στις οποίες δύσκολα μπορεί να βρει καταφύγιο λόγω των δικτατορικών καθεστώτων τους— και καταλήγει στο Εκουαδόρ, όπου περνάει επτά μήνες στην Αμαζονία, στην κοινότητα των Σουάρ. Το 1979, ακολουθώντας τη Διεθνή Ταξιαρχία «Σιμόν Μπολίβαρ», πηγαίνει στη Νικαράγουα για να πολεμήσει στο πλευρό των Σαντινίστας το καθεστώς του Σομόζα. Αργότερα, όταν του ζητούν να μιλήσει γι' αυτή την εμπειρία, δηλώνει πως η διαφθορά στις «κορυφές» δεν ήταν κάτι που μπορούσε να αγνοήσει. Το 1980 φτάνει στην Ευρώπη, πρώτα στο Αμβούργο και μετά στο Παρίσι, και στην πενταετία 1982-1987 δουλεύει με τη Greenpeace. Από τη δεκαετία του '90, ζει πια στη Χιχόν, στη βόρεια Ισπανία.

Το πρώτο του βιβλίο, *Ένας γέρος που διάβαζε ιστορίες αγάπης* (1988), είναι ένα μυθιστόρημα για τις καταστροφές των αποικιοκρατών στη γη των Σουάρ, χωρίς φολκλορισμούς και μεγαλοστομίες, αλλά και για μια γυναίκα που χάθηκε στις κακουχίες της περιπλάνησης. Ο Σεπούλβεδα το έγραψε έχοντας στη μνήμη του τις νυχτερινές συναθροίσεις στην κοινότητα των Σουάρ, αν και είχαν περάσει σχεδόν δέκα χρόνια από την συνύπαρξή τους.

Ακολούθησαν πολλά ακόμα βιβλία, γραμμένα με βάση ιστορίες που έζησε, άκουσε ή μοιράστηκε σε φαγοπότια με αγαπημένους-ες φίλους και φίλες, συντρόφους και συντρόφισσες. Όπως έλεγε, «η

ζωή είναι γεμάτη ιστορίες που περιμένουν το συγγραφέα τους». Αυτές οι βιωμένες με διαφορετικούς τρόπους πρωτο-ιστορίες κατοικούν ανάμεσα στις γραμμές των βιβλίων του και συχνά στις αφιερώσεις τους. Μοιάζουν μερικές φορές να φέρουν το «βάρος του χρέους», πέρα από τη χαρά της αφήγησης. Η *Ιστορία ενός σκύλου που τον έλεγαν Πιστό* είναι το βιβλίο που εκπληρώνει το χρέος του Σεπούλβεδα προς την περιοχή της Αραουκανίας, τη γη των Μαπούτσε: Μεγάλο μέρος της συγγραφικής του κλίσης, όπως λέει, το οφείλει στις ιστορίες που του αφηγούνταν θείοι και παππούδες από το μακρινό Νότο. Μοιάζει και χρέος, όμως, απέναντι στο ρατσισμό και την καταπίεση που ζουν «οι άνθρωποι δεύτερης κατηγορίας» της Χιλής. Χρέος απέναντι σε ένα 8χρονο πιτσιρικά Μαπούτσε, που τον είδε να κλαίει γιατί η αστυνομία πήρε το σκυλί του, κατηγορώντας την οικογένειά του πως το έκλεψε, επειδή ήταν σκύλος ράτσας, και ήταν αδύνατο να είναι δικό τους.

Η ζωή του Σεπούλβεδα δύσκολα διακρίνεται από τις σκληρές ιστορίες των βιβλίων του, τις οποίες αφηγείται με μεγάλη τρυφερότητα και μοιράζεται μαζί μας με γενναιοδωρία. Έζησε με χιλιάδες ιστορίες στο μυαλό, κυρίως με αυτές που μιλούσαν για ηττημένους και ξεχασμένους ήρωες. Αυτοσαρκάζομενος, συνήθιζε να λέει ότι «βρισκόταν πάντοτε σε όλες τις χαμένες υποθέσεις» και πως το χιούμορ είναι ο μοναδικός τρόπος επιβίωσης στον κόσμο.

«Άνθρωπος της Γης» και δικός μας

διεθνή

Δείγμα αυτής της γραφής είναι το παρακάτω απόσπασμα:

Ένα βράδυ, τέλη Οκτωβρίου του 1973, ο ταξίαρχος Ουάσινγκτον Καράσκο Φερνάντες επισκέφθηκε τις αίθουσες βασανιστηρίων του συντάγματος Τουκάπελ, στο Τεμουόκο. Εγώ κι άλλοι τέσσερις ήμαστε κρεμασμένοι απ' τους καρπούς, σαν σφαχτάρια, κι ο ταξίαρχος μας επιθεωρούσε με βλέμμα κριτικό. Φορούσε στολή εκστρατείας και στη ζώνη του κρεμόταν το υπηρεσιακό του περίστροφο. Αμέσως ήρθε κοντά μας κι έδωσε στον καθένα μας από ένα ελαφρό σπρώξιμο, που μας έκανε να ταλαντευτούμε σαν εκκρεμή. Ύστερα μας ρώτησε αν χρειαζόμασταν τίποτα. Ένας από μας (...) του απάντησε: «Μήπως θα μπορούσατε να πλησιάσετε το πάτωμα στα πόδια μας;» (*Η τρέλα του Πινοσέτ*, μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης, Opera 2003).

Στο χιούμορ απέναντι στον τρόπο προσπάθησε να εστιάσει και ως σκηνοθέτης της ταινίας «Πουθενά», με θέμα τους πολιτικούς κρατούμενους. Ήθελε να δείξει

τη χαρά μιας ομάδας πολιτικών κρατούμενων που αγωνίστηκε, φυλακίστηκε και ονειρεύτηκε την απόδραση. Να σταθεί στη δύναμη αυτών που έπεσαν, σηκώθηκαν, θεράπευσαν τις πληγές τους, δεν έχασαν το γέλιο τους και συνέχισαν μπροστά. Είναι η ιστορία των ηττημένων της Λατινικής Αμερικής του εικοστού αιώνα, όπως την αφηγείται στο βιβλίο του *Η σκιά του εαυτού μας*.

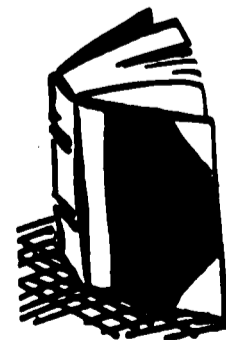
Η λογοτεχνία και η δημοσιογραφία δεν τον απομάκρυναν από τους αγώνες των καταπιεσμένων. Ήταν κομμάτι τους. «Πάντα έγραφα», έλεγε, «αλλά, όταν ήταν αναγκαίο να πιάσω το όπλο, το έπινα». Λογοτεχνία και ζωή ήταν για τον Σεπούλβεδα πράξεις αντίστασης. Γι' αυτό και σε όλα τα βιβλία του έχτιζε γέφυρες ανάμεσά τους. Στη λογοτεχνία μετέφερε την ηθική της ζωής, που τον οδηγούσε σε πολιτικές αποφάσεις, και στη ζωή την αισθητική της λογοτεχνίας, με την οποία δημιουργούσε όμορφες ιστορίες. «Είμαι άνθρωπος και συγγραφέας της Αριστεράς», έλεγε σε μια συνέντευξή του,

«και ως τέτοιος γνωρίζω τους πολιτικούς λόγους της αδικίας και της καταστροφής του περιβάλλοντος. Φυσικά, δεν γράφω προκηρύξεις, γράφω λογοτεχνία, αλλά σε όλα μου τα βιβλία υπάρχει πάντα ο τρόπος που βλέπω και αγωνίζομαι για τη ζωή».

Ο Σεπούλβεδα ήταν ένας συγγραφέας που εμπλούτισε με τη μαχητική γραφή του τη λογοτεχνία και ένας «ωραίος τύπος», που πάντα ένιωθε «έναν πόνο εδώ...», στην πλευρά της πατρίδας». Μαχητής, αφηγητής, ταξιδευτής και λάτρης της μεγάλης αγκαλιάς και της ελευθερίας, πίστευε ως το τέλος της ζωής του πως μπορούμε να ζήσουμε σε έναν κόσμο δίκιο, αδελφικό και αρμονικό.

Μας ξεβOLEύει η απουσία του. Στην πανδημία της φτώχειας που έχουμε μπροστά μας και στα δύσκολα που μας περιμένουν, θα κρατήσουμε από τις ιστορίες του πολλά, ανάμεσά τους κι αυτό: «Πετάει μόνο αυτός που τολμάει να πετάξει...».

Τασούλα Χεπάκη

Ο κορονοϊός

155.000 μολυσμένοι-ες, 5.800 νεκροί-ές, 100.000 ανάρρωσαν (25.04.20, 12 μ.). Η Γερμανία δεν χτυπήθηκε τόσο πολύ από τον ιό όπως άλλες χώρες (από τη γρίπη το 2017/18 στη Γερμανία πέθαναν περίπου 25.000 άνθρωποι). Το σύστημα υγείας δεν έχει φτάσει ποτέ στα όριά του.

Από την αρχή ήταν σαφές ότι η οικονομία δεν θα επιτρεπόταν να υποφέρει ή ότι θα έπρεπε γρήγορα να ανακτήσει τη δύναμή της μετά την κρίση. Ενδεικτικά, η παραγωγή αυτοκινήτων υποχώρησε 37% και η πώληση 32%. Οι περισσότεροι Γερμανοί οικονομολόγοι περιμένουν φέτος μια μείωση του ΑΕΠ της τάξεως του 4-6%. Ως εκ τούτου, το Bundestag (κοινοβούλιο) αποφάσισε τέλος Μαρτίου με τις ψήφους όλων των κομμάτων (με εξαίρεση της ακροδεξιάς AfD) νέα χρέη/δημόσιο έλλειμμα 156 δισ. ευρώ και

εγγυήσεις για επιχειρήσεις ύψους 600 δισ. Το Σύνταγμα (που ορίζει το μέγιστο χρέος) έπρεπε να ανασταλεί. Στις 23.04. προστέθηκαν άλλα 10 έως 15 δισ.

Η ανεργία μέχρι σήμερα δεν έχει αυξηθεί σημαντικά. Αυτό οφείλεται προπαντός σε μια κοινωνική παροχή που δεν υπάρχει σε άλλες χώρες, το Kurzarbeitergeld (επίδομα για μειωμένο ή μηδενικό ωράριο εργασίας, ένα τεχνικό επίδομα ανεργίας). Το επίδομα αυτό υπάρχει για να απαλλάξει τους καπιταλιστές σχεδόν εξολοκλήρου από το κόστος εργασίας, όταν υπάρχει μια προσωρινή

μείωση παραγγελιών και επομένως παραγωγής. Ο/η εργαζόμενος-η λαμβάνει το 60% του καθαρού μισθού (67% όταν έχει παιδιά) από το κράτος. Ο εργοδότης καταβάλλει όλες τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για 80% του προηγούμενου καθαρού μισθού. Κατά τη διάρκεια της κρίσης του κορονοϊού, το επίδομα από τον 4ο μήνα αυξάνεται στο 70% (77%) και στο 80% (87%) από τον 7ο μήνα, το αργότερο μέχρι τις 31.12.20.) Ο κανονισμός αυτός έχει το πλεονέκτημα για τον καπιταλιστή να κρατήσει το καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, ωφελεί όμως και τους/τις ε-

γαζόμενους-ες που να μην χάνουν μεγάλο μέρος του εισοδήματος αλλά διατηρούν τη θέση εργασίας τους.

Δεν υπήρξε ποτέ απαγόρευση κυκλοφορίας όπως στην Ελλάδα. Απλά δεν επιτρέπεται να συγκεντρώνονται ομάδες, δηλαδή να βρίσκονται μαζί περισσότερα από 2 άτομα. Ποινή: 200-2.000 €. Αλλά επιτρεπόταν πάντα να βγει ο κόσμος χωρίς ιδιαίτερο λόγο. Η Γερμανία δεν ήταν εξαίρεση στον κανόνα ότι όλες οι χώρες έχουν αποκλειστεί και προσπάθησαν να λύσουν μόνες τους την υγειονομική κρίση. Έκλεισε τα σύνορα, μόνο Γερμανούς τουρίστες έ-

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Α Υ Τ Ο Τ Η Τ Α Σ

- Αγωνιζόμαστε ενάντια στον καπιταλισμό, την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, τη δικτατορία των αγορών και την εμπορευματοποίηση της ζωής μας, για μια κοινωνία ίσης ελευθερίας και ελεύθερης ισότητας, για την κοινωνική απελευθέρωση και τον κομμουνισμό.
- Αγωνιζόμαστε ενάντια στον εθνικισμό και το ρατσισμό, για την ενότητα των εργαζομένων πέρα από σύνορα και πατρίδες, ενάντια στον ιμπεριαλισμό και το милитарισμό, στο πλευρό όλων των λαών και των κινημάτων που παλεύουν ενάντια στην κατοχή, για την εθνική αυτοδιάθεσή τους.
- Αγωνιζόμαστε ενάντια στις έμφυλες διακρίσεις, το σεξισμό, την ομοφοβία και την πατριαρχία, εμφορούμενες-οι από το φεμινιστικό «μια αναγκαία σύγκρουση για ένα κοινό μέλλον», για έναν κόσμο όπου ο προσωπικός αυτοκαθορισμός θα αποτελεί προϋπόθεση της συλλογικής ευτυχίας.
- Αγωνιζόμαστε ενάντια στη λεηλασία του περιβάλλοντος και τη νεοφιλελεύθερη αρπακτικότητα, για την εφαρμογή ενός διεθνούς σχεδίου ολιγαρκούς αφθονίας, ήπιων μορφών ενέργειας, ισόρροπης ανάπτυξης και διεθνούς αλληλεγγύης.
- Αγωνιζόμαστε για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα με την οπτική τόσο της βελτίωσης της ζωής των κυριαρχούμενων τάξεων όσο και της διεύρυνσης των χώρων ελευθερίας των κοινωνικών αγώνων και κινημάτων.
- Αγωνιζόμαστε για την ανασύνθεση και την αντεπίθεση του κοινωνικού κινήματος, τη δημιουργία συγκρουσιακών ανατρεπτικών υποκειμένων, για μια Αριστερά αντικαπιταλιστική, διεθνιστική και ελευθεριακή.

και η Γερμανία

φεραν πίσω για πολλά εκατομμύρια ευρώ. Επίσης «εισήγαγαν» δεκάδες χιλιάδες εποχιακούς αγροτικούς εργάτες, προπαντός από τη Ρουμανία. Ευρωπαϊκή αλληλεγγύη δεν υπάρχει. Τα ευρωμόλογα που απαιτήθηκαν, ιδιαίτερα από την Ιταλία και την Ισπανία, απορρίφθηκαν χωρίς καμία διπλωματική αυτοσυγκράτηση, το «ταμείο ανασυγκρότησης» που προβλέπει τώρα η ΕΕ είναι πιθανό να αποτελείται μόνο από δανειακές δεσμεύσεις, αλλά όχι –ή μόνο σ' ένα μικρό μέρος– από άμεσες επιχορηγήσεις για κάποιες χώρες της ΕΕ.

Μόνο η Αριστερά μίλησε για το γεγονός ότι οι κρίσεις στα συστήματα υγείας στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες είναι κυρίως το αποτέλεσμα της πολιτικής λιτότητας που επέβαλε η τρόικα, η οποία με τη σειρά της κυριαρχείται από τη Γερμανία. Εδώ και δύο εβδομάδες έχει αρχίσει στη Γερμανία μια συζήτηση σχετικά με το πώς θα αρθούν σταδιακά οι περιορισμοί. Οι καπιταλιστές πιέζουν, οι ομάδες οικονομικών συμφερόντων έχουν αναπτύξει σημαντική πίεση. Λόγω αυτής της πολιτικής και επειδή οι αριθμοί των μολυσμένων και των νεκρών πράγματι πέφτουν, στις 20.04. άνοιξαν πάλι τα μικρά και μεσαία καταστήματα (με λιγότερα από 800 τ.μ.). Επίσης, τα σχολεία λειτουργούν πάλι, αλλά όχι ακόμη με όλες τις τάξεις και με λιγότερους-ες μαθητές-ριες. Για εστιατόρια και ξενοδοχεία δεν υπάρχουν ακόμα ημερομηνίες ανοίγματος. Το ίδιο ισχύει και για μεγάλα γεγονότα/εκδηλώσεις.

Στην Αριστερά, τις τελευταίες ημέρες γίνεται αρκετή συζήτηση για το πώς μπορεί ο κόσμος την Πρωτομαγιά να βγει στους δρόμους, παρά τους περιορισμούς επαφής. Η ακύ-

ρωση των δημόσιων εκδηλώσεων από το DGB (τη γερμανική ΓΣΕΕ) ήρθε νωρίς, στις 20 Μαρτίου κιόλας. Έτσι ήταν απαραίτητο να εξεταστεί και συζητηθεί πώς παρ' όλα αυτά θα μπορούσαν να γίνουν πορείες. Φαίνεται ότι υπάρχει ομοφωνία ότι η προστασία της υγείας πρέπει να έχει ύψιστη προτεραιότητα για τους συμμετέχοντες και τους περαστικούς: «Ό,τι λέμε για την αυτοπροστασία, αυτό ισχύει επίσης για την κοινωνική διασαφήνιση της μορφής δράσης. Αυτά είναι τα θέματα των επερχόμενων αγώνων υπό συνθήκες κορονοϊού: υπέρβαση της εξατομίκευσης, αλληλέγγυοι αγώνες, να μη διακινδυνεύουμε την υγεία, να έχουμε όμως μεγάλο αντίκτυπο», λέει ένας ακτιβιστής της «Παραεμβασιακής Αριστεράς». Αρκετοί-ές από τους/τις αυτόνομους-ες δεν είναι τόσο διστακτικοί: Θεωρούν σημαντικό να κατεβεί ο κόσμος στο δρόμο από σήμερα, γιατί διαφορετικά θα είναι πολύ αργά να πάρουν πίσω τα αυταρχικά μέτρα που η άρχουσα τάξη θέλει τώρα να εφαρμόσει με το πρόσχημα της

υγειονομικής κρίσης.

Το άλλο σημαντικό ζήτημα που συζητιέται στην Αριστερά τους τελευταίους μήνες είναι η προσφυγική πολιτική της Γερμανίας. Μπορεί να υποτεθεί ότι η ελληνική κυβέρνηση εξασφάλισε την πλήρη υποστήριξη από τα αφεντικά της ΕΕ στο Βερολίνο προτού καταργήσει τη Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες στις αρχές Μαρτίου. Στη Σύνοδο Κορυφής των υπουργών Εσωτερικών της ΕΕ στις 07.03. βραβεύτηκε με 700 εκατομμύρια ευρώ για την «υπεράσπιση» των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Δυστυχώς, μια κραυγή αποδοκμασίας και θυμού από την κοινωνία των πολιτών δεν ήρθε. Υπάρχει όμως ένα σοβαρό κίνημα οργανώσεων για ανθρώπινα δικαιώματα μαζί με μεγάλα τμήματα της Αριστεράς, το LeaveNoOneBehind, όπου περιγράφεται η κατάσταση των προσφύγων στα στρατόπεδα στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και τονίζεται η ευθύνη της Γερμανίας γι' αυτή. Η εκστρατεία διεξάγεται επίσης σε όλη την Ευρώπη ως συλλογή υπογραφών (στα ελλη-

νικά: #LeaveNoOneBehind: Αποτρέψτε την καταστροφή του κορονοϊού – ακόμα και στα σύνορα, όπου έχουν υπογράψει μέχρι τώρα 340.000 άτομα).

Στις 23.04, ο Ρεπουμπλικανικός Σύλλογος Δικηγόρων πραγματοποίησε διαδήλωση μπροστά από την Πύλη του Βρανδεμβούργου, με σύνθημα «Προστατέψτε τα ανθρώπινα δικαιώματα / κλείστε τα στρατόπεδα / εκκένωση τώρα!» Ζητήθηκε από τη γερμανική κυβέρνηση να μεταφέρει άμεσα πρόσφυγες από τα στρατόπεδα στη Γερμανία. Καλείται και για διαδικτυακές διαμαρτυρίες (www.evacuate-moria.com). Στη γερμανική ριζοσπαστική Αριστερά, όλο και περισσότερο υποστήριξη κερδίζει η άποψη ότι πρέπει να γίνεται επίθεση κατά της ΕΕ ως μέσο για τη διεκδίκηση των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων της Γερμανίας. Αλλά δεν θα είναι αρκετό εάν η ευρωπαϊκή Αριστερά θέλει να διεξάγει αυτό τον αγώνα ξεχωριστά στις διάφορες χώρες της ΕΕ. Απαιτείται μια πανευρωπαϊκή δικτύωση.

Άχιμ Ρόλχοϊζερ

διεθνή

Ιταλία: υγειονομικός ζόφος και πολιτικός κυνισμός

Όταν στις 30 Ιανουαρίου ο ΠΟΥ κήρυττε την επιδημία σε «Επείγουσα Κατάσταση Δημόσιας Υγείας Διεθνούς Ενδιαφέροντος», στην Ιταλία καταγράφονταν ήδη μια σειρά ρατσιστικών επιθέσεων κατά κινέζων τουριστών ή και ιταλών πολιτών κινεζικής καταγωγής, ως υπευθύνων για τη διάδοση του Covid-19. Μια μέρα αργότερα, η ιταλική κυβέρνηση κήρυττε τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης αναστέλλοντας όλες τις πτήσεις από και προς την Κίνα.

Το 1ο επιβεβαιωμένο κρούσμα στην Ιταλία καταγράφηκε στις 20.2.2020 στο Codogno της Λομβαρδίας και όπως αποδείχτηκε λίγο αργότερα –προς απογοήτευση όλων των ρατσιστών– ο ιός δεν ήρθε από την Κίνα, αλλά υπήρχε στην Ιταλία εβδομάδες πριν την 1η επίσημη καταγραφή, υπό τη μορφή βαριών πνευμονιών, όπως δήλωσαν οι Ιατρικοί Σύλλογοι των «κόκκινων ζωνών». Τα πρώτα όμως διατάγματα για τον περιορισμό της κυκλοφορίας και της εξάπλωσης του ιού στον Βορρά υιοθετούνται με καθυστέρηση στις 23.2.2020, και σε τοπικό επίπεδο δήμαρχοι των «κόκκινων ζωνών», όπως ο Giuseppe Sala του Μιλάνο, κυκλοφορούν σποτάκια «Το Μιλάνο δεν σταματάει», καθησυχάζοντας τους πολίτες, ενώ τα εργοστάσια και η βαριά βιομηχανία της Ιταλίας συνεχίζουν να λειτουργούν χωρίς καν τη λήψη προληπτι-

κών και προστατευτικών μέτρων για τους εργάτες, υπό την πίεση της Confindustria.

Στις 10-11 Μαρτίου η κυβέρνηση κηρύσσει γενικό lockdown σε ολόκληρη τη χώρα, αλλά όπως προκύπτει είναι πλέον πολύ αργά. Η Ιταλία μετράει ήδη 23.660 νεκρούς, –αρκετοί εκ των οποίων λόγω και της μη τήρησης αρχικά των πρωτοκόλλων στα νοσοκομεία αναφοράς– αριθμός που αναμένεται να αυξηθεί και άλλο, αφού υπολογίζεται ότι πολλοί άνθρωποι έχουν αποβιώσει στα σπίτια τους, χωρίς να έχουν καταγραφεί ως Covid-19 περιστατικά, καθώς και στα γηροκομεία της Β. Ιταλίας, με μέχρι και σήμερα 6.773 επιβεβαιωμένους θανάτους, 40% εκ των οποίων επίσημα σχετιζόμενοι με τον Covid-19. Συγγενείς των θυμάτων αλλά και εργαζόμενοι στα γηροκομεία (δημόσια και ιδιωτικά) καταθέτουν μηνυτήριες αναφορές για τη μη παροχή ατομικών μέτρων προστασίας, τους εκβιασμούς που υπέστησαν από την εργοδοσία, αλλά και το μη διαχωρισμό υγιών και ασθενών ηλικιωμένων ακόμα και στα ιδρύματα, όπου αυτό ήταν χωροταξικά εφικτό.

Από τις πρώτες κιόλας ημέρες της κρίσης στην Ιταλία, καθίστανται απόλυτα σαφείς και οι δραματικές «παράπλευρες συνέπειες» της: επισφαλώς εργαζόμενοι πλήττονται άμεσα και βρίσκονται από πολύ νωρίς χωρίς εργασία και χωρίς χρήματα για να καλύψουν τις βασικές ανάγκες τους, άστεγοι που πληρώνουν ακριβά το τίμημα της αστεγίας με μαζικά πρόστιμα για «άσκοπη μετακίνηση» και με θετικούς στον ιό ανάμεσά τους, γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας που αναγκάζονται να συνυπάρχουν κάτω από την ίδια στέγη με τον κακοποιητή τους και με αρκετές να χάνουν τη ζωή τους, ογκολογικοί ασθενείς που βλέπουν τις θεραπείες τους να ακυρώνονται ή να αναβάλλονται κ.ά. Η κατάσταση είναι ακόμα πιο δραματική στη Ν. Ιταλία, τόσο όσον αφορά τις νοσοκομειακές δομές (ΣΤΣ: η Ιταλία έχει μέχρι και σήμερα Περιφερειακό και όχι ΕΣΥ), αλλά και τη διευρυμένη φτώχεια που επικρατεί. Με κόσμο να εκλιπαρεί έξω από τις κλειστές τράπεζες για δανεικά, μικροκλοπές και απόπειρες πλιάτσικων στα σουπερ μάρκετ από τον κόσμο που πεινάει και αστυνομικούς που φυλάσσουν τους χώρους. Οι ουρές –τηρουμένης της απόστασης ασφαλείας– στα συσσίτια της Caritas στο Παλέρμο είναι

τεράστιες, ενώ εκατοντάδες πολυμελείς οικογένειες περιμένουν τα tickets των 50 ευρώ των δήμων ή οργανώσεων, προκειμένου να μπορέσουν να αγοράσουν φαγητό.

Παράλληλα αυτοοργανωμένοι χώροι σε ολόκληρη την Ιταλία, από πολύ νωρίς ανασυγκροτούνται, αγοράζοντας και μεταφέροντας φάρμακα, ψώνια και όποια άλλη βοήθεια στους ανθρώπους που το έχουν ανάγκη. Δημιουργούνται γραμμές τηλεφωνικής στήριξης (ψυχολογικής, νομικής κ.ά.) που λειτουργούν παρά το γενικό lockdown. Οργανώσεις συμπράττουν με δήμους για τη στήριξη των αστέγων και των μεταναστών, διασωστικές οργανώσεις μαζεύουν χρήματα για τα φτωχά παιδιά της Νάπολης ή και διαθέτουν μέρος των χρημάτων που έχουν συλλέξει για τις διασωστικές αποστολές στη στήριξη των ασθενέστερων Ιταλών.

Θύματα του κορονοϊού και οι πρόσφυγες στην Κ. Μεσόγειο, αφού για λόγους δημόσιας υγείας απαγορεύεται ο ελλιμενισμός των διασωστικών στα λιμάνια της χώρας και δημιουργείται το πρώτο πλωτό κέντρο «φιλοξενίας» 1 ν.μ από το λιμάνι του Παλέρμο, όπου και μετεπιβιβάζονται.

Από την αρχή της κρίσης στην Ιταλία, πολλοί αμφισβητούν τη συνταγματικότητα των περιοριστικών μέτρων και δη υπό τη μορφή συνεχόμενων ΠΝΠ, όσο ο Giuseppe Conte κεφαλοποιεί τους χειρισμούς του, ενώ ο Salvini φαίνεται να καταρακιά, αν και η Lega παραμένει πρώτο κόμμα στην πρόθεση ψήφου. Η Ιταλία ετοιμάζεται για τη 2η φάση, με την επαναλειτουργία της οικονομίας και τη δημιουργία μιας app ιχνηλάτησης «Immuni» (άνοσοι) –προαιρετικής χρήσεως– όπου μέσω του bluetooth, όποιος προκύπτει θετικός όλο το δίκτυο των επαφών του θα ενημερώνεται. Παρ' όλο που οι πιο έγκριτοι επιστήμονες (ανοσιολόγοι και επιδημιολόγοι) αλλά και ο Ricciardi, σύμβουλος της ιταλικής κυβέρνησης και μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του Π.Ο.Υ, επιμένουν ότι τα μέτρα θα πρέπει να διατηρηθούν για έναν ακόμα μήνα, προειδοποιώντας για τους κινδύνους από την άμεση επαναλειτουργία του κράτους. Πολλοί δε τονίζουν ότι δεν χρειάζεται απλώς ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο από την κυβέρνηση, αλλά αυτό θα πρέπει να είναι και επιδημιολογικά έγκυρο.

Κατερίνα Τσαποπούλου

«Δελτίο Θυέλλης»

Περιοδική έκδοση
του Δικτύου
για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα

Υπεύθυνος:
Θοδωρής Φέστας

Βόλος: Ιωλκού 33, τηλ.: 24210-30335
Θεσσαλονίκη: Ερμού 23 &
Ελ. Βενιζέλου, τηλ./φαξ: 2310-265 346
Αθήνα: Τσαμαδού 13, τηλ.: 210-
38 13 928
φαξ: 210-38 40 390

e-mail: diktio@diktio.org,
http://diktio.org

